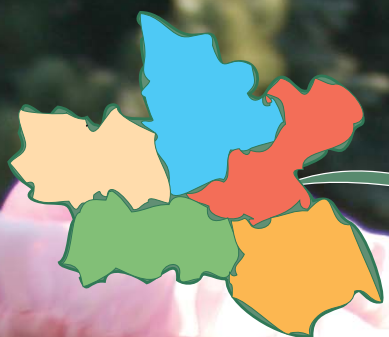

ekoton

bulletin EVVO Královéhradeckého

číslo 9
leden
2008

kraje

-
- Krajský úřad na nové adrese
 - KAPKA 21 je za námi
 - Pozvánka na expedici do Skandinávie
 - EVVO mezinárodně v Indii
 - Příloha – Akční plán EVVO 2008–2012

CO SE UDÁLO

Krajský úřad na nové adrese (a „zeleně“...)	4
Krajským koordinátorem EVVO pro rok 2008 zůstal SEVER	5
Ohlédnutí za setkáním KAPRADÍ 2007	5
Škola, ekologická výchova a venkov...	7
Ekologická olympiáda 2007	7
Jak se stát specializovaným koordinátorem EVVO	8
Skončil program Iniciativy Společenství Interreg IIIA, Česká republika – Polsko	10
Chemikálie v Libčanech už nehrozí	11
Co nového v Krkonoších?	11
Kraj spojí síly se státními lesníky i v ekologické osvětě	13

FAKTA

Koncem minulého roku spadla poslední Kapka	14
Čtvrtý ročník programu Škola pro udržitelný život – tentokrát ve třech krajích	14
ZOO Dvůr Králové nad Labem spolupracuje se společností Back to Africa	15
Kraj bojuje s přemnoženými divočáky	17
Kormoráni mohou škodit rybníčnímu hospodářství	17

V KRÁTKOSTI

Počet obyvatel kraje překročil 550 tisíc	17
Projektový den	17

INSPIRACE Z KRAJE

Ekologie má ve škole zelenou	18
Kompostéry v Hradci Králové	18
Havlovice jsou Vesnicí roku 2007	19
Potravinářská firma roku 2007	19

ZE STŘEDISEK EVVO

Co by měl umět a znát dobrý průvodce po Krkonoších?	20
Biojarmark – poprvé v Hradci Králové	20

POMOCNÍK EVVO

Podpora Královéhradeckého kraje v oblasti životního prostředí a zemědělství v roce 2008	21
Nabídka vzdělávacích akcí střediska SEVER pro pedagogy	22
Nejvíce je morální energie solární	23
Kantorské putování po východních čechách	24
Pozvánka na ekologickou expedici „Laponskem za polární kruh“	25
DOTEK – Dům obnovy tradic, ekologie a kultury v Horním Maršově	26
Naučné a vycházkové trasy v Krkonošském národním parku	27
Nabídka Správy Krnap (oddělení ekologické výchovy) ve školním roce 2007/08	30
Krkonošské středisko ekologické výchovy Rýchorská bouda – nabídka	32
Expozice lesnictví a myslivosti na Šindelce	32
Žáby bijí na poplach	33
Nová kniha: Krajina Krkonoš v proměně století	34
Krkonoše – příroda, historie, život	34

POSTŘEHY ODJINUD

Konference o ekologické výchově v indickém Ahmedabadu	35
Země ve znamení kiwi – II. část	36

PŘÍLOHA

Akční plán EVVO v Královéhradeckém kraji na léta 2008–2012

AKTUALIZACE AKČNÍHO PLÁNU ENVIRONMENTÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ, VÝCHOVY A OSVĚTY (EVVO) aneb JAK DÁL?

Čtvrtá dimenze – čas, který je jedním ze základních faktorů vývoje živé přírody a životního prostředí – se logicky nezastavuje ani před ekologickou/environmentální výchovou. Je to už bezmála pět roků, co vyšlo první (vlastně tehdy nulté) číslo Ekotonu a čtyři roky, kdy byla aktualizována krajská koncepce EVVO. Ta je strategickým dokumentem, teoreticky bez časového omezení (je stanoven bezprostřední strategický cíl a další cíle, kterých má dosáhnout v roce 2015, ale v praxi dožije, až se opotřebuje), zato její souputník – realizační materiál označený jako „Akční plán EVVO 2005–2007 v Královéhradeckém kraji“ – má životnost definovanou přímo v názvu. Už vloni proto byla zadána jeho analýza, základní nástroj pro přípravu nového akčního plánu.

Analýza mapuje současný stav institucí, aktivit a potřeb v EVVO v jednotlivých částech kraje a hodnotí naplnění Akčního plánu EVVO za předchozí léta. Výsledky analýzy prokázaly, že přijetí tohoto dokumentu byl krok správným směrem. Silnou stránkou akčního plánu je, že přispívá zapracování EVVO do dalších důležitých dokumentů a strategií kraje. Pro subjekty, které EVVO uskutečňují v praxi, je také důležitou metodickou pomůckou a vodítkem při přípravě programů, při psaní projektů či žádostí o granty. Z institucionálního, finančního a legislativního rámce Akčního plánu vzešly aktivity, které vhodně oslovily cílové skupiny v něm vyjmenované (děti a mládež, pedagogičtí pracovníci), ale i takové, jež se mýjejí účinkem (podnikatelská sféra a veřejná správa). S mírným optimismem lze říci, že ty první se v budoucnu zúročí a na ty druhé je nutno působit kombinací měkkých a tvrdých opatření. Pozitivem, na kterém lze do budoucna stavět, je také dobře „nastartovaná“ komunikace. Její výsledky a úroveň, i ostatní prostředky a metody je ovšem nutné vhodně sledovat, aby bylo možno efektivně zacházet s dostupnými zdroji.

Analýza tak ukázala potřebu doplnit akční plán o měřitelné výstupy a posílit monitorovací mechanismy. Velkou výzvou, která čeká na všechny instituce v něm zapojené, je příprava systému finanční podpory, která pomůže EVVO dlouhodobě udržet. Není totiž sporu o tom, že jako ostatní vzdělávací činnosti ani EVVO nemůže být finančně soběstačnou záležitostí. Na základě těchto poznatků byl připraven nový komplexní podklad pro naplňování záměrů EVVO – Akční plán EVVO 2008–2012, který pomůže k dosažení záměrů krajské koncepce EVVO v roce 2015.

Dokument v plném znění je zařazen jako vyjímatečná příloha tohoto čísla Ekotonu.

(red)

KRAJSKÝ ÚŘAD NA NOVÉ ADRESE (A „ZELENĚ“...)

Krajský úřad Královéhradeckého kraje, který donedávna působil na třech místech v Hradci Králové (ve Wonkové ulici, v ZVU a KC Aldis), se na přelomu listopadu a prosince 2007 přestěhoval na novou adresu v rekonstruovaných budovách Regiocentra Nový pivovar. Úřad historicky poprvé zasedl pod jednou střechou.

V Novém pivovaru působí vedle Krajského úřadu Královéhradeckého kraje také katedra výtvarné kultury Univerzity Hradec Králové, Eurocentrum Úřadu vlády České republiky, pracoviště ministerstva pro místní rozvoj, Czechinvest, Centrum evropského projektování a další instituce. V sousedství recepce krajského úřadu naleznou návštěvníci také galerii plastik Vladimíra Preclíka či část bašty parkánové hradby ze 16. století, kterou archeologové našli během

rekonstrukce. Lidé si tento unikátní exponát – metr širokou opukovou zeď, dochovanou do výšky od jednoho do dvou metrů ve tvaru půlměsíce o průměru kolem sedmi metrů, mohou prohlédnout ze sklem a pod umělým osvětlením. Spolu s otevřením pivovaru lidé mohli začít používat také parkovací dům, který nabízí 480 automobilových stání v pěti patrech pod plochou nádvoří. Minulost areálu připomíná minipivovar Milana Rambouska, který zde vyrábí přes 400 litrů piva měsíčně. Jde o speciální „Eliščino královské pivo“, světlou třináctku, tmavou šestnáctku a různé další speciály pro výroční události.

V novém sídle krajského úřadu se také lépe a komplexně daří řešit projekt „Zeleného úřadu“ (ekologicky šetrného provozu). Stavba byla budována s vysokými náro-

ky na zajištění tepelných úspor. V objektu je komplexně řešeno řízení vytápění tak, aby bylo v maximální míře úsporné. Rozvody elektrické energie respektují vysoké nároky na kontrolu energetických úspor a v objektu jsou používány úsporné elektrické spotřebiče. Regulace spotřeby vody je zajištěna instalací dávkovacích splachovačů apod. Do nového sídla byly zakoupeny koše na tříděný odpad, část z nich byla hrazena z projektu KAPKA 21. V současné době se připravují další opatření tohoto projektu. Mezi nejdůležitější patří proškolení a osvěta zaměstnanců o ekologicky šetrném provozu budovy a zvláště pak v oblasti třídění odpadů. V této souvislosti pomáhají také další organizace – SEVER, ZO ČSOP Křižánky, STEP – síť ekologických poraden a CENIA, česká informační agentura životního prostředí.

Pracoviště EVVO v odboru životního prostředí a zemědělství lze nalézt v kanceláři č. **N 1.414** (Mgr. Iva Matějková), vedoucího odboru v č. **N1.118** (RNDr. Miroslav Krejzlík); v odboru školství je kancelář pracoviště EVVO v **N1.417** (Mgr. Jiří Krenčík), vedoucí odboru v č. **N1.423** (PaedDr. Pavel Jankovský).

(I. Matějková & red)

Nová adresa:

Krajský úřad
Královéhradeckého kraje
Regiocentrum Nový pivovar
Soukenická 1245
500 03 Hradec Králové

← Kde v Hradci Králové najdete nové krajské pracoviště EVVO.

KRAJSKÝM KOORDINÁTOREM EVVO PRO ROK 2008 ZŮSTAL SEVER

Dne 31. 10. 2007 projednala Rada Královéhradeckého kraje protokol o otevírání obálek s nabídkami na zajištění činnosti krajského koordinátora environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty v Královéhradeckém kraji na rok 2008. Jako nejvhodnější pak schválila nabídku Střediska ekologické výchovy a etiky Rýchory-SEVER, Brontosaurus Krkonoše. Tento krok byl potvrzen usnesením Rady kraje číslo RK/36/1194/2007.

(red)

OHLÉDNUTÍ ZA SETKÁNÍM KAPRADÍ 2007

Osmý ročník skoro již tradičního setkání škol a institucí Královéhradeckého kraje, rozvíjejících ekologickou výchovu, přinesl tentokrát téma Venkov – krajina a lidé. Proto byla také za místo setkání dne 16. listopadu 2007 vybrána organizace INEX-SDA v Kosteckých Horkách, která má s touto tematikou bohaté zkušenosti. Záštitu nad setkáním převzal Ing. Pavel Bradík, hejtmán Královéhradeckého kraje, dále pak Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Cílem každoroční akce je umožnit zájemcům výměnu zkušeností, seznámit je se současnými trendy, předat jim informace o možnostech podpory ekologické výchovy na nejrůznějších úrovních. KAPRADÍ je určeno všem, kteří chtějí pomoci zlepšit stav životního prostředí prací s dětmi, mládeží i dospělými, a to v rámci svých úředních pravomocí, či občanskou angažovaností, popřípadě svým životním stylem.

Loňské setkání začalo zdravice-mi pořadatelů i hostů. První se ujal slova Mgr. Petr Kulíšek z hostitelské organizace INEX-SDA Kostecké Horky. Vystřídal ho starosta obce pan Luděk Luňák, následoval ředitel SEVERu RNDr. Jiří Kulich. Za Královéhradecký kraj pozdravil přítomné

vedoucí odboru životního prostředí RNDr. Miroslav Krejzlík a na závěr si vzala slovo bývalá ministryně školství Mgr. Dana Kuchtová, která podpořila učitele v jejich snažení na poli ekologické výchovy a popřála jim mnoho zdaru. Následně ještě vystoupili zástupci Lesů České republiky Hradec Králové, SEVERu Horní Maršov a Rezekvítku Brno. Ti propagovali své nové programy, nabízeli možnosti vzdělávání i metodické pomůcky pro učitele.

Pro pobavení přítomných ukončily zahajovací blok dvě „zásadní“ přednášky. První s názvem „Ekologická výchova ve světle či stínu světových velikanů“ pojednávala o objevení významných ekologických prací z dílny největšího čes-

kého velikána německého původu Jára Cimrmana, druhá neméně významná přednáška se zabývala „Historií rozvoje a modernizace tradičního venkova“ – konkrétně elektrifikací. Toto téma bylo dramaticky zpracováno náhodným divadelním souborem SEVERÁČEK s využitím názorné písně „Byl to ten slavný den, kdy k nám byl zaveden elektrický proud“ autorů Svěráka a Uhlíře.

Necelá stovka účastníků ze škol, nevládních organizací, odborných institucí, státní správy a samosprávy si pak mohla vybrat dle svého zájmu z nabízených dopoledních a odpoledních dílen, které se pokusily zajistit široký náhled na problematiku venkova.

➔ Seminář v Modrém domě.

1. Mezi účastníky byla i bývalá ministryně školství Mgr. Dana Kuchtová
2. Účastníci se scházejí na dvoře Modrého domu.
3. Mediální seminář vedl Tomáš Feřtek.
4. Závěr KAPRADÍ 2007 byl ve znamení krátkého tance

Spolupořadatelská organizace INEX-sdružení dobrovolných aktivit v Kosteckých Horkách představila své výukové programy o chovu hospodářských zvířat „Já mám koně, vrané koně“, lidovými zvyky se zabývala praktická dílna „Adventní čarování“ a diskusní dílna „Obnova venkova“ si kladla otázky - Jak vypadá současný venkov? Máme venkov? Ovšem i jiné... „Rodinné divadlo ve venkovském regionu aneb Národ sobě“ představilo projekt podpory amatérské tvořivosti, propojování generací a divadelní tradice. „Český rok v písních a říkadlech“ byl praktickou dílničkou pro všechny milovníky lidové kultury a zvyků. Zkušenosti z afrického venkova,

rozvojové programy a všudypřítomná chudoba se objevily v dílně „Daleký venkov“, kterou vedla Petra Skalická z organizace Člověk v tísni. Dívat se na noviny a časopisy očima mediálních analytiků a nabídnout své téma novinářům tak, aby zaujalo, poskytla dílna „Ekologie, škola a média“, kterou vedl novinář Tomáš Feřtek. O proměnách krajiny a společnosti východních Čech pod vlivem přirozeného vývoje a tlaku lidských aktivit od pravěku přes historii do současnosti hovořil RNDr. Petr Rybář v přednášce „Vývoj krajiny“.

V programové nabídce nechyběl prodej publikací, burza nápadů (prezentace škol, firem a organizací) a byly uděleny čtyři Ceny za

ekologickou výchovu za rok 2007. Odměnění byli: RNDr. Jana a ing. Luděk (in memoriam) Dobrorukovi, ing. Luboš Meloun (Město Rychnov n. Kněžnou), Mgr. Jan Ježek (Jiráskovo gymnázium, Náchod) a Základní škola Bodláka a Pampelišky z Veliše.

O žaludky všech přítomných se postarala jako vždy královéhradecká firma Bazalka. Hlavní organizátor setkání SEVER tímto děkuje všem, kteří s přípravou a zajištěním akce pomohli, všem, kteří přijali pozvání, a všem, kteří finančně a materiálně akci podpořili.

Yva Piňosová,
Hana Kulichová, SEVER
sever@ekologickavychova.cz

ŠKOLA, EKOLOGICKÁ VÝCHOVA A VENKOV...

Naše škola je již mnoho let zapojena do sítě škol podporujících environmentální a ekologickou výchovu. Její zástupci se také každoročně zúčastňují KAPRADÍ. Tuto možnost jsem s paní učitelkou Marečkovou měla i já, když jsme se společně vypravily do Kosteleckých Horek. Ovšem sepsat článek, jaký dojem na mě, studentku, udělalo KAPRADÍ 2007, není lehkým úkolem.

KAPRADÍ 2007 mělo krásné téma – VENKOV – krajina a lidé. Celá atmosféra byla naprosto autentická, přátelská, jednoduchá a lidová. Úvodní číslo s kroji všechny zúčastněné příjemně

naladilo a další program nebyl už jen zábavný, ale také poučný. Poslechla jsem si výklad o ovečkách a kamarádkách kozách, k němuž, řekněme jako „třešnička na dortu“, patřila i výroba sýra. Do dnešních dnů ve mně zanechalo silné stopy vyprávění Petry Skalické o fungování nadace Člověk v tísni v Etiopii. Místy se všem až tajit dech a jsem si jistá, že každý v hloubi duše děkoval za to, co má a čeho se mu dostává. Diskuse o tamější touze mladých školáků po vzdělání mě přinutila k zamyšlení nad vnímáním školy u nás – jako samozřejmosti. I taková voda, pro kterou nám

stačí otočit kohoutkem, je v Etiopii záležitostí až několikakilometrových výprav žen. I proto nás všechny zahřál u srdce kus práce, kterou zmíněná nadace v Etiopii odvedla.

Co říci nakonec? KAPRADÍ 2007 bylo vydařenou ukázkou venkova, přesně takového, jaký je. Žádné předstírání, žádná přetvářka. A právě proto to byl velmi příjemně strávený den, který mě nejen velmi obohatil, ale také mi připomněl věci, na které městské děti často zapomínají.

*Michaela Zumrová, žákyně 9. B,
ZŠ a MŠ Úprkova, Hradec Králové*

EKOLOGICKÁ OLYMPIÁDA 2007

Ve dnech 25.–26. října 2007 se v budově Lesů ČR, s. p. v Hradci Králové uskutečnilo krajské kolo Ekologické olympiády studentů středních škol a gymnázií. Organizace se tentokrát ujalo Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory-SEVER, Hradec Králové. Soutěže se zúčast-

nulo třináct tříčlenných družstev z celého Královéhradeckého kraje.

Všechna družstva nejprve musela absolvovat test, ve kterém je čekalo 75 základních otázek, a poté si musela poradit s poznáváním 22 různých přírodnin. V pozdním odpolední se všich-

ni vydali na exkurzi do přírodní památky Na Plachtě a s odborným výkladem RNDr. Blanky Mikátové z AOPK ČR si prošli místní naučnou stezku. Večer si účastníci vyslechli zajímavou přednášku Příroda a lidé Kamerunu v podání Michala Pešaty.

Druhý den ráno byl pro soutěžící připraven praktický úkol. Každé družstvo mělo vyřešit problém, jak by naložilo s rumištem v přírodní památce Na Plachtě. Především bylo nutné zhodnotit současnou situaci na rumišti a v jeho okolí, zjistit, jaké zde žijí organismy a jaké zásahy jsou do tohoto ekosystému vhodné. Po obědě pak každý tým vyložil svůj návrh před odbornou porotou a ostatním publikem.

Zatímco se porota radila o výsledcích olympiády, soutěžící si krátili čekání zpěvem a hrou

na kytaru. A konečně byly známy výsledky:

S nástrahami olympiády si nejlépe poradilo družstvo z Klubu NATURA Dvůr Králové nad Labem (A. Vokounová, P. Sedláčková, V. Děd). Na druhém místě skončilo družstvo Gymnázia Dvůr Králové nad Labem (A. Pojezdná, M. Vobořil, T. Děd) a jako třetí se umístilo družstvo Jiráskova gymnázia Náchod (L. Jirásková, T. Putalová, J. Kosinka).

Mgr. Iva Matějková
imatejkova@kr-kralovehradecky.cz

JAK SE STÁT SPECIALIZOVANÝM KOORDINÁTOREM EVVO

aneb JEDNA „DVĚSTĚPADESÁTKA“ SKONČILA A DRUHÁ ZAČALA

Jak jste se již dočetli v předchozích číslech Ekotonu, od srpna 2006 do července 2007 se 30 učitelů, školních koordinátorů ekologické osvěty vzdělávání a výchovy, zúčastnilo specializačního studia akreditovaného MŠMT. Šlo o studium „výkonu specializované činnosti“ oblasti EVVO dle vyhlášky č. 317/2005 Sb., které je předpokla-

dem zařazení koordinátora do příslušného kariérního stupně, a tedy i jeho odměňování. Vzhledem k tomu, že studium bylo spolufinancováno Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR, měli účastníci vzdělávání, ubytování a stravování zdarma.

Na první pohled tedy podmínky velmi lákavé, jenže tak úplně

zadarmo studium nebylo. Zahrnovalo totiž 250 vyučujících hodin, z nichž bylo možno zameškat pouhých 25%. Proč taková přísnost? Inu, řadu témat si totiž vlastně nelze samostudiem doplnit.

Účastníci absolvovali terénní exkurze, návštěvy zajímavých škol, setkali se s mimořádnými osobnostmi, vyzkoušeli si řadu praktických aktivit, diskusí, hraní rolí, práci ve skupinách, simulačních her. Pro někoho lákavá představa, pro někoho možná odrazující, což je vlastně dobře. Díky tomuto pojetí se v prvním ročníku studia sešli velmi nadšení a zaujatí pedagogové našeho, Libereckého a Pardubického kraje. Pedagogové, kteří měli o problematiku upřímný zájem, a řada z nich měla dlouholeté zkušenosti s ekologickou výchovou, takže byli i lektory ostatním.

Studium bylo koncipováno v podobě dvou týdenních prázdninových kurzů (na začátku na

← Účastníci studia si vyzkoušeli i praktické aktivity.

SEVERu v Horním Maršově ve východních Krkonoších a na konci v SEV Oucmanice u Brandýsa nad Orlicí) a čtyř třídních seminářů (v campu Sedmihorky v Českém ráji, na Rýchorské boudě v Krkonoších, v Krásensku v Moravském krasu a v kouzelné osadě Jizerka v Jizerských horách). Během studia účastníci zpracovávali závěrečnou práci, se kterou jsme se jim snažili ze všech sil pomoci konzultacemi a radami. Zadání nebylo jednoduché – vytvořit koncepci EVVO pro svou školu v souladu se ŠVP, provést SWOT analýzu školy v této oblasti, vytyčit vzdělávací cíle, stanovit strategie, vypracovat konkrétní realizační plán na školní rok 2007/2008.

Na konci září 2007 pak následovaly obhajoby závěrečných prací a závěrečné zkoušky před komisí v Hradci Králové. Jen pro zajímavost uvádím, jak vypadaly některé z 26 zkušebních otázek:

- Jakým způsobem souvisí Vaše pojetí EV se vzdělávacími cíli, které jste si stanovil/a ve výuce žáků?
- Popište roli koordinátora EVVO na škole (viz Metodický pokyn MŠMT k EVVO). Srovnajte svou skutečnou roli s doporučeními uvedenými v Metodickém pokynu.
- Uveďte příklady konkrétních prostředků používaných ve vzdělávání, které mohou být v rozporu s cíli ekologické výchovy (nebo neefektivní, co se týče cílů EV). Zdůvodněte, proč?
- Co podle Vás patří ke „skrytému“ kurikulu školy (to, co na žáka v oblasti EV působí mimo samotný vyučovací proces)? Jakým způsobem uplatňujete „skryté“ kurikulum na škole Vy osobně?
- Ilustrujte vývoj vztahu člověka a prostředí na vlastním regionu. (Není nutný historický výklad, spíš

výklad základních etap vývoje společnosti a jejich důsledků. Zaměřte se na oblasti, jako jsou problémy, revitalizace, krajinný ráz, kvalita místa.)

■ Jakým způsobem byste dosáhl/a v případě, že není na škole zaveden samostatný předmět zaměřený na ekologickou/environmentální výchovu, integrovaného pohledu žáků na tuto problematiku?

Ještě se vám zdá Specializační studium pro školní koordinátory EVVO báječné? Pokud ano, čtete dál.

Všech 30 statečných koordinátorů však bylo velmi dobře připraveno a zkoušky složilo. Pouze dva účastníci nebyli doporučeni k obhajobě a museli své práce ještě doplnit a dopracovat.

Všechno dobře dopadlo, a tak jsme se 3. října 2007 sešli všichni v paláci Charitas v Praze na slavnostních promócích, kde bylo promováno všech pět paralelních běhů studia z celé republiky. Diplomy předával ředitel Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina, které na toto vzdělávání získalo grant. Za úspěšné ukončení studia obdržel každý účastník několikatisícovou odměnu.

Garantem jednoho z běhů, o kterém jste si právě četli, byl SEVER ve spolupráci s libereckým SEV Divizna a pardubickou Paletou. Jsme moc rádi, že studium zdárně dopadlo (i přes naše dlouholeté zkušenosti se vzděláváním pedagogů to pro nás byl do jisté míry krok do neznámé vody) a že se dala dohromady výtečná parta učitelů. Spřízněné duše se mají potkávat, aby si mohly předávat zkušenosti a být si navzájem „morální“ oporou v často nelehkém úsilí.

Díky novému grantu ESF na vzdělávání učitelů se již tato sku-

pina prvních vyškolených koordinátorů potkala na třídním „postgraduálu“ v novém ekocentru Sluňákov u Olomouce, druhý postgraduál je čeká na jaře.

Nezbývá než dodat, že za obdobných podmínek (jen procenta účasti jsou ještě přísnější) od srpna 2007 běží pro učitele Královéhradeckého, Libereckého, Pardubického a Ústeckého kraje dva nové běhy studia pro celkem 51 účastníků. Jeden běh garantuje SEVER se sídlem v Královéhradeckém kraji opět ve spolupráci s Diviznou a druhý běh garantuje SEVER se sídlem v Ústeckém kraji. Máme za sebou zahajovací kurzy a první z třídních seminářů. V příštím čísle vám o nové „250“ napíšu víc.

Už teď nám chodí přihlášky od zájemců o případný třetí běh studia, zatím však nevíme, zda se nám na něj podaří získat finanční prostředky. V každém případě však všechny potenciální zájemce vyrozumíme.

*Hana Kulichová,
garant Specializačního studia
pro školní koordinátory EVVO
sever@ekologickavychova.cz*

SKONČIL PROGRAM INICIATIVY SPOLEČENSTVÍ INTERREG IIIA, ČESKÁ REPUBLIKA – POLSKO

CZ PL interreg IIIa

V srpnu 2007 skončil dvouletý projekt s názvem Škola pro udržitelný život, česko-polská síť komunitních projektů udržitelného rozvoje iniciovaných školami. Koordinátorem projektu byl SEVER a jeho cílem byla podpora a rozvoj spolupráce mezi několika desítkami škol v příhraniční oblasti, jejich partnerských místních NNO, podniků a místních samospráv, realizujících komunitní projekty udržitelného rozvoje, vytvoření česko-polské sítě škol pro udržitelný život.

Projekt po dobu dvou let umožňoval výměnu zkušeností mezi českými a polskými školami zapojenými do stejného projektu Škola pro udržitelný život, ať už prostřednictvím dvou velkých setkání, či prostřednictvím podpořených „malých“ přímých partnerských projektů, které si školy připravily, či pomocí celkem 22 seminářů, dílen a vzdělávacích akcí pro učitele na české a polské straně. Rozvíjela se i přímá spolupráce regionálních nevládních neziskových organizací (SEVER, Zielona akcja, Brama Lubawska, Gambit Lubawka).

Od počátku tohoto projektu v roce 2005 vzniklo 19 projektů udržitelného rozvoje na české straně a 22 na polské straně, k nim v roce 2006 přibýlo dalších 16 projektů na polské straně a 17 na české. Realizace těchto projektů a jejich vyhodnocení bylo uzavřeno na konci listopadu 2006, byla vydána brožura shrnující výsledky a propagační materiály a předměty. V lednu 2007 byl pak vyhlášen nový ročník projektu Škola pro udržitelný život, na české straně uspělo 19 škol.

Česko-polská setkání

V říjnu 2005 za účasti více než 100 osob proběhlo dvoudenní

setkání v SZŠ Trutnov. Pedagogové, zástupci samosprávy a žáci společně navštívili vzorové úspěšné projekty na české a polské straně. Za českou stranu to byly např. ukázkové projekty MŠ Suchovršice, SZŠ Trutnov, ZŠ Machov, ZŠ Železnická, Jičín, ZŠ Na Daliborce, Hořice, ZŠ Úpice-Lány, ZŠ Kocbeře. Na polské straně pak MŠ v Lubawce, školy ve Walbrzychu a Miszkovicích.

V květnu 2007 se dvoudenní setkání uskutečnilo v prostorách divadla Drak v Hradci Králové. Účastníci měli možnost navštívit nejlepší projekty Královéhradeckého a Pardubického kraje. Jednalo se o projekty VOŠ a SZŠ v Hradci Králové, ZŠ a MŠ Nechanice, ZŠ a MŠ Kocbeře, OU a PrŠ Chroustovice, DDM Alfa a ZŠ a MŠ Rokytno.

Podpora přímých partnerství škol

V rámci podpory přímých partnerství škol v roce 2006 připravily tři české školy společná setkání a prezentace svých projektů. MŠ Suchovršice v Publiczne przedszkole Lubawka s výjezdem českých dětí do této školy v Polsku. Na oplátku pak proběhla návštěva polských účastníků v MŠ Suchovršice, spojená s prezentací společného projektu pro předškolní děti – Ve vodě je život. ZŠ Lukavice a Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi, Walbrzych připravily dvoudenní společné setkání v ZŠ Lukavice s kulturním programem a prohlídkou projektu „Kouzelná zahrada“ této školy. ZŠ Machov navázala kontakt se základní školou Kudowa Zdroj a delegace z této školy se zúčastnila slavnostního otevření projektu v Machově, nově opraveného pomníku padlých v 1. světové válce, o který se škola zasloužila v rám-

ci programu Škola pro udržitelný život. Žáci ZŠ Machov navštívili školu v Kudowě Zdroji a zúčastnili se zde společné česko-polské soutěže „Co víš o česko-polském pohraničí“. V lednu 2007 se přihlásily tři české školy (ZŠ Suchovršice, ZŠ Machov, ZŠ Klášterec nad Orlicí) k realizaci společných aktivit s partnerskými polskými školami. Děti a učitelky MŠ Suchovršice navštívily Publiczne przedszkole Lubawka, Masarykova ZŠ v Klášterci nad Orlicí a Szkoła podstawowa w Trzebiezowicach uspořádaly společnou exkurzi v Polsku a na české straně pak Večerníčkovu stezku s ekologickou tematikou. ZŠ Machov připravila soutěž na téma „Co víš o česko-polském pohraničí“, kterého se zúčastnila škola z Nowe Rudy. Z takto pracujících škol začala vznikat komunikační síť (výměna zkušeností prostřednictvím internetu, vznik konkrétních partnerství, tištěné materiály).

Díky projektu bylo umožněno aktivním školám a organizacím započít společnou práci, komunikaci, vyměňovat si zkušenosti, poznat život svých sousedů. Mimo těchto výstupů bylo dosaženo mnoha neměřitelných výstupů. Účastníci akcí si odnesli spoustu zážitků, vzpomínek, navázali mnohá přátelství. Mohli realizovat své nápady, mohli využít pomoc od konzultantů, zkusit si nové aktivity a porovnat a prezentovat své zkušenosti. Zajímavým poznatkem je, že zájem ze strany polských škol mnohonásobně převyšoval možnosti, a je jen škoda, že se i přes zajímavou finanční podporu neodvážilo více našich škol uspořádat společné akce.

Hana Kulichová, SEVER,
sever@ekologickavychova.cz

CHEMIKÁLIE V LIBČANECH UŽ NEHROZÍ

V březnu loňského roku opustily Libčany poslední tuny nebezpečného odpadu z nelegálního skladu odpadů a chemikálií v areálu bývalé provozovny Vertex. Specialisté zde identifikovali asi 580 tun chemikálií, které byly označeny za vysoce rizikové. Jejich množstvím a způsobem uložení přímo ohrožovalo tamní obyvatelé a životní prostředí. Tyto odpady byly odvezeny a odborně zlikvidovány. Dalších asi 200 t odpadů, které zůstávají v areálu, jsou pouze odpady nerizikové, uložené v odpovídajících obalech, označené v souladu s platnou legislativou a nepředstavují nebezpečí ohrožení života a zdraví lidí a ohrožení životního prostředí.

„S úlevou jsme zjistili, že lidem v okolí bývalého Vertexu již nehrozí žádné další riziko poškození zdraví ani tamního životního prostředí. Z toho vyplývá, že nebude třeba v souvislosti s touto kauzou utratit další peníze z veřejných rozpočtů. Učinit z Libčan opět bezpečné místo vyšlo na desítky milionů korun,“

uvedl hejtman Královéhradeckého kraje Ing. Pavel Bradík.

Na likvidaci nebezpečného odpadu bylo použito cca 37 milionů Kč z veřejných zdrojů. Z rozpočtu Královéhradeckého kraje bylo během vyhlášeného stavu nebezpečí nutno zaplatit za nejnějnější práce 2 miliony korun, město Hradec Králové uvolnilo 5,5 milionů Kč a ze státního rozpočtu bylo vyplaceno v rámci účelové neinvestiční dotace celkem 30 milionů korun.

Po ukončení odvozu nebezpečných odpadů z nelegálního skladu v Libčanech nechal Královéhradecký kraj vypracovat odbornou analýzu rizik znečištění, ze které vyplynulo, že v areálu existují místa s kontaminací horninového prostředí zejména ropnými látkami, částečně i těžkými kovy. Dále jsou v areálu ropnými látkami nesouvisle kontaminovány některé části stavebních konstrukcí objektů. Zároveň analýza rizik konstatuje, že kontaminované stavební kon-

strukce a zeminy jsou při současném způsobu uložení nerizikové a jejich sanace není nutná. V případě demoličních prací však s nimi musí být nakládáno jako s nebezpečnými odpady.

Možný vliv na prostředí, který vyplynul ze závěrů provedené analýzy rizik, byl prokázán v souvislosti s kontaminací kanalizace uvnitř areálu. Tento problém byl již odstraněn jejím vyčištěním a kontaminované sedimenty byly odvezeny k odstranění. Analýza rizik bývalého areálu Vertex Libčany prokázala, že rizikové látky nepronikly do podzemních vod a do studní a jejich kontaminace v souvislosti s činností v nelegálním skladu již nehrozí.

Z tohoto a dalších případů je důležité, aby následně byla přijata taková opatření, která by znemožnila vznik podobných nelegálních činností v oblasti nakládání s odpady a chemickými látkami.

(red)

CO NOVÉHO V KRKONOŠÍCH?

Orkán Kirill

Rok 2007 se nepochybně zapsal do historie Krkonoš. Ještě neopadaly jehlice z vánočních stromků a již byl všechen lesní personál Správy Krkonošského národního parku na nohou. Vichřice, později nazvaná orkámem Kyrill, na dlouhé měsíce ovlivnila naši činnost.

Orkán Kyrill se Krkonošemi prohnal v noci z 18. na 19. ledna 2007. Vítr, jehož rychlost dosahovala na hřebenech hor až 216 km/h, v některých porostech polámal či vyvrátil jednotlivé stromy. Na řadě míst vznikly rozsáhlé plošné polo-

my. Nejvíce však byly postiženy východní Krkonoše. Poškozeny byly zejména smrkové monokultury. Síle větru však neodolaly ani některé smíšené porosty. Vláda České republiky vyhlásila z důvodu vzniklé krizové situace nový stav, který výrazně přispěl k urychlení likvidace kalamity. V tuto dobu bylo možné výrazně zrychlit zadávání veřejných zakázek. Proces, který za normálních podmínek trvá více než 6 týdnů, bylo možné ve zkráceném řízení zvládnout za 2 týdny. O celkem 23 veřejných zakázek na území KRMAP se podělilo 8 firem. Přes toto urychlení se

těžební práce v lese rozbíhaly jen velmi pozvolna. Důvodem bylo počasí. Likvidaci kalamity v těžko přístupných lokalitách znemožňoval sníh a následně podmáčený lesní terén. S postupným pronikáním do nepřístupných míst a v návaznosti na reálně zpracovaný objem dřevní hmoty, bylo nezbytné zpřesňovat údaje o celkovém poškození. Naše první odhady mluvily o 70 000 m³, nakonec muselo být na území KRMAP a jeho ochranného pásma zpracováno v přímé souvislosti s kalamitou téměř než 110 000 m³ dřeva.

Roční plánované těžby pro rok 2007 byly stanoveny na 80 000 m³. Po orkánu Kyrill byly všechny úmyslné těžby zastaveny.

Naštěstí se nevyplnila hrozba kůrovcové kalamity. Důvodem bylo vysoké tempo prací, které byly v lesích prováděny, a také opatření přijatá našimi lesníky. Důsledný monitoring vývoje lýkožrouta smrkového v dané lokalitě byl jedním z hlavních preventivních opatření. Podle stádia vývoje bylo přístupováno k odkorňování ležících stromů pomocí loupáků. S ohledem na maximální vytiženost venkovního personálu se z příkazu ředitele Správy KRMAP všichni pracovníci v červnu účastnili tohoto loupání kůry. Na řadu míst byly také umístěny feromonové lapače. Hlavním opatřením, které zabránilo masivnímu rozšíření kůrovce a následné kůrovcové kalamitě, bylo včasné odvezení zpracovaného dřeva z lesa. Přes všechna opatření na některých místech kůrovec dokončil svůj vývoj, vylétl a napadl okolní porosty. Tato ohniska však byla menšího rozsahu.

Vzhledem k zalesňovací povinnosti jsme zpracovali studii, která na základě nedávno pořízených leteckých snímků a terénního šetření, určila plochy s dostatečným potenciálem přirozené obnovy. Většina poškozených míst zřejmě bude ponechána přirozenému vývoji. Na tyto lokality budou pouze doplněny dřeviny, které v tamní druhové skladbě chybí. Zejména se bude jednat o buk, jedlí, jeřáb či břízu. Všechny ostatní plochy budou zalesněny do 5 let, jak lesům zvláštního určení v Krkonošském národním parku a jeho ochranném pásmu ukládá výjimka MŽP. Oproti běžným hospodářským lesům je tato lhůta prodloužena ze 2 na 5 let právě z důvodu podpořit

v lesích na území národního parku v maximální možné míře přirozené procesy.

Orkán Kyrill Správě Krkonošského národního parku způsobil i značné finanční škody.

Prvotní odhad nákladů na zpracování kalamity a obnovu poškozených lesů byl více než 33 milionů korun a 12 milionů korun v dalších letech na postupnou rekonstrukci lesních porostů. Vláda ČR přidělila Správě KRMAP dotaci ve výši 28 milionů korun. Negativní dopad kalamity do ekonomiky Správy KRMAP se projevil zejména ve zvýšených nákladech na těžbu, zpracování a odvoz dřeva z lesa a také ve snížení prodejní ceny vytěžené dřevní hmoty. Kromě těchto ekonomických ukazatelů je třeba připomenout, že právě v souvislosti s likvidací kalamity jsme se letos ve větší míře setkávali s krádežemi dřeva.

Vstup do Schengenského prostoru

Česká republika vstoupila 21. 12. 2007 do tzv. Schengenského prostoru, což pro Správu KRMAP přineslo další práci a povinnosti. Zmizely klasické hraniční přechody. Státní hranice bude možné překračovat téměř kdykoliv a kdekoliv. Přesto i nadále zůstanou na hranicích ČR místa, kam nebude možno v zájmu zachování přírodních hodnot vstupovat či vjíždět. Jedním z takových míst jsou i příhraniční partie Krkonošského národního parku.

Krkonoše protíná v délce cca 52 km česko-polská hranice. Po obou jejích stranách byly vyhlášeny národní parky – na polské straně Karkonoski park narodowy, na české straně Krkonošský národní park. V Krkonošském národním parku je zejména v úseku mezi Harrachovem a Horní Malou Úpou

podél státní hranice pruh 1. a 2. zóny národního parku. V těchto oblastech bude i po přistoupení k Schengenu povolen volný pohyb osob pouze po vyznačených turistických stezkách. Většina tohoto hraničního úseku sousedí s Karkonoskim Parkem Narodowym, kde je režim obdobný.

Přistoupením k Schengenským dohodám se v podstatě nemění vnitrostátní zákony jednotlivých států. Nadále bude platit zákon o ochraně přírody č. 114/1992 Sb. a jeho polský protějšek Dz. U. 04. 92. 880 z roku 2004. Z těchto zákonů pak vycházejí návštěvní řády obou národních parků. Rozdíl mezi nimi nejsou velké, neboť v rámci společné bilaterální biosferické rezervace Krkonoše/Karkonosze došlo k úzké koordinaci.

1. a 2. zóna národního parku má ten nejpřísnější režim ochrany přírody v České republice. Důvodem ochrany hraničního hřebene v Krkonoších je zejména tzv. krkonošská arko-alpínská tundra. Právě zde mají svůj nejsevernější výskyt některé alpské druhy (borovice kleč). Naopak díky působení skandinávského ledovce v minulosti zde mají svůj nejjižnější výskyt některé druhy severské (ostružiník moruška). Izolovaná poloha Krkonoš, pro kterou jsou někdy označovány ostrovem Arktidy uprostřed Evropy, dala vzniknout druhům, které se nikde jinde na Zemi nevyskytují (zvonek krkonošský). V nejvýchodnějším cípu národního parku je příhraniční oblastí 1. zóny vzácně dochovaná květnatá bučina na Boberské stráni.

Proto i „po Schengenu“ trvá v těchto polohách zákaz vstupu mimo značené turistické cesty. Z celkové délky státní hranice na území KRMAP a jeho ochranného pásma (52 km) připadá na části s tímto omezením 28 km. V dřívě

většinou zde sousedíme s polským národním parkem, kde je zákaz vstupu mimo značených cest na celém jeho území. Překročením státní hranice se zde tedy režim nemění. Naopak oproti stávajícímu stavu, kde je možné státní hranice překročit pouze na několika málo oficiálních turistických hraničních přechodech, bude možné přejít z Čech do Polska a naopak po všech značených turistických cestách.

V národních parcích samozřejmě nedojde ani k uvolnění dalších nežádoucích aktivit, především jízdy motorovými vozidly mimo silnice, místní komunikace a vyhrazená místa. Ani na kole nelze a nebude možné po národním parku jezdit všude, nýbrž jen po vyhrazených speciálně značených trasách.

Na dodržování zákonů a návštěvních řádů již nyní dohlíží strážci obou národních parků. Společné akce české Stráže přírody a polské Stráže Parku podél česko-polské hranice se staly standardem kvalitní spolupráce. Po našem přistoupení k Schengenu bude tato jejich spolupráce v kontrolní činnosti ještě intenzivnější.

Ke vstupu do Schengenu došlo na přelomu roku, kdy jsou hory pokryty vysokou vrstvou sněhu.

Dle nekompromisního zákona o státních hranicích muselo být všechno terénní vybavení do poslední minuty zachováno. Na první pohled se toho v krajině moc nezmění. Hraniční patníky zůstanou na svých místech stejně jako oválné cedule se státním znakem a nápisem „Česká republika“. Na jaro 2008 však připravuje Ministerstvo vnitra ČR spolu s Policií ČR odstraňování kovových sloupků a cedulí „Pozor, státní hranice“. Naopak přibudou dřevěné stylové informační tabule, z nichž se turista dozví, kam může, aniž by se dostal do střetu s návštěvním řádem obou národních parků.

Důležitou informací pro návštěvníky Karkonoskiego Parku Narowego, kteří budou přicházet z české strany je, že vstup na území polského parku je zpoplatněn. Cena je 4 Zł. za osobu a den, resp. 2 Zł. zlevněné vstupné pro děti, studenty a seniory. Od ledna 2008 se uvažuje o jeho zvýšení o cca 15%. Vstupné je vybíráno na hlavních přístupových trasách z polského vnitrozemí.

Věčné téma – Sněžka a lanovka

Závěrem, nikoliv však v posledním pořadí podle důležitosti, je

třeba zmínit vývoj ohledně lanovky na Sněžku. Ve zkratce lze říci, že lanovka na Sněžku bude. Zdá se, že se pomalu dostává ke svému konci více než 20 let trvající kauza. V polovině loňského roku se Správa KRMAP dohodla s představiteli města Pec pod Sněžkou na oboustranně přijatelné variantě rekonstrukce lanové dráhy ve stávající trase. Byly stanoveny podmínky, za kterých bude tato rekonstrukce provedena, i podmínky následného provozu lanovky. Ty vycházejí zejména z nutnosti ochránit unikátní přírodu arko-alpínské tundry 1. zóny KRMAP. Hlavní – pro veřejnost viditelné – změny související s tímto projektem jsou dvě: na Sněžku bude jezdit kabinová lanovka (návštěvníci již nebudou vystaveni rozmarům počasí) a spodní stanice lanové dráhy se přesune na tzv. otáčku k Lesovně, tedy cca 500 m dolů k řece Úpě. Vzhledem k tomu, že se však jedná o finančně velice náročný projekt, nyní město Pec pod Sněžkou žádá o dotaci z fondů EU, bez nichž jeho realizace nebude možná.

*Radek Drahný
mluvčí Správy KRMAP
mluvci@krnap.cz*

KRAJ SPOJÍ SÍLY SE STÁTNÍMI LESNÍKY I V EKOLOGICKÉ OSVĚTĚ

Společné projekty v oblasti obnovitelných zdrojů energie či spolupráce při výchově vztahu mladých lidí k životnímu prostředí, to jsou některá témata, ve kterých spojí Královéhradecký kraj síly se státním podnikem Lesy České republiky. Spolupráce mezi těmito dvěma institucemi bude moci začít díky společné deklaraci, kterou podepsali hejtman Královéhradeckého kraje Pavel

Bradík a generální ředitel státního podniku Lesy České republiky Jiří Holický.

Podpis této dohody je výsledkem dlouhodobého dialogu mezi hejtmanem Královéhradeckého kraje a radním Jiřím Vamberou s vedením této významné státní společnosti.

„Do budoucna nás bude spojoovat například společný projekt environmentální výchovy a vzdělá-

vání v lokalitě Hájemství nedaleko Dvora Králové nad Labem či práce ve společné skupině kraje a Lesů při realizacích projektů z oblasti obnovitelných zdrojů. Kraj by se měl také zapojit do výběrových řízení na zpracovatele kalamitního dříví,“ uvedl královéhradecký hejtman Pavel Bradík.

*(Podle www.kr-kralovehradecky.cz,
17. 7. 2007)*

KONCEM MINULÉHO ROKU SPADLA POSLEDNÍ KAPKA

Projekt „KAPKA 21“ zaměřený na rozvoj sítě ekologických poraden a středisek ekologické výchovy v Královéhradeckém a v Pardubickém kraji skončil. Do regionu Královéhradeckého a Pardubického kraje přinesl 17,8 miliónů Kč poskytnutých Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR na ekologickou výchovu, osvětu a poradenství.

„Nebojíme se skládat účty a výsledky dvouletého projektu se rádi pochlubíme“, řekla koordinátorka projektu Věra Petřů z řešitelské organizace Střediska ekologické výchovy Sever v Trutnově. „Především nás těší, že se podařilo postavit síť složenou z devatenácti středisek a poraden ekologické

výchovy a rozšířit spolupráci s deseti klíčovými partnery, ať už to byly neziskové organizace, či krajské úřady Královéhradeckého a Pardubického kraje, univerzita Hradec Králové a podnikatelské subjekty. V tomto partnerství vidíme dobré zázemí pro realizaci dalších ekologických projektů, jejichž dopady prospívají všem občanům.“

Co konkrétního kromě vytvoření zmíněné sítě ekologických středisek se v projektu událo? Řešitel projektu, Středisko ekologické výchovy Sever, připravil pět dvoudenních školení pro členy vytvářené sítě, která pomohla zlepšit kvalitu jejich služeb veřejnosti. O tom, že veřejnost služeb využívala a že

je považovala za kvalitní, svědčí např. 17 000 poskytnutých konzultací, či 800 uskutečněných vzdělávacích a osvětových akcí, kterých se zúčastnilo 79 000 lidí.

Řešitelé projektu se v současné době nesoustřeďují jen na vyhodnocování projektu. „Uvažujeme o tom, jak dosažené výsledky využít a rozvinout v dalších projektech tak, aby ekologické informace byly dostupné každému občanovi a inspirovaly ho k zodpovědnému jednání v duchu principů udržitelného rozvoje,“ sdělila Věra Petřů.

Více informací o projektu najdete na www.kapka21.ekologickavychova.cz

*Kontakt: Věra Petřů,
sever-adm@ekologickavychova.cz*

ČTVRTÝ ROČNÍK PROGRAMU ŠKOLA PRO UDRŽITELNÝ ŽIVOT – TENTOKRÁT VE TŘECH KRAJÍCH

Loňský ročník společného grantového a asistenčního programu Škola pro udržitelný život zažil hned několik inovací. Nejprve se

podařilo získat větší částku peněz, a proto bylo možno podpořit více škol, než bylo původně v plánu. V Královéhradeckém a Pardubic-

TOYOTA **NADACE PARTNERSTVÍ**

CZ **Interreg IIIA**

kém kraji bylo vybráno celkem 19 škol, mezi něž bylo rozděleno 1 130 250 Kč. Podpořené projekty byly uvedeny v Ekotonu č. 8/2007

Také harmonogram byl trochu jiný. Školy, které předložily náročnější projekty, mají ukončení realizace svých projektů naplánováno až na 30. dubna 2008.

Největší inovací ovšem bylo rozšíření programu do Libereckého kraje. Po domluvě s koordinátorem, Alešem Kočím ze střediska ekologické výchovy DIVIZNA, byl program zahájen koncem srpna a 18. září 2007 proběhl seminář pro pedagogy, kterých se sešlo skoro šedesát. Školy se následně „vrhly“ do vybírání témat, komunitního plánování a sepisování grantových žádostí. 19. listopadu

zasedla grantová komise, která po dlouhých debatách vybrala v Libereckém kraji 8 škol, kterým rozdělila 347 400 Kč.

Celková částka rozdělená ve 4. ročníku programu Škola pro udržitelný život tedy činí 1 477 650 Kč.

Podpořené projekty v Libereckém kraji:

- SUŠ v Liberci, s.r.o. – Procházka starým Libercem – 55 000 Kč
- ZŠ Český Dub – Prolézačky v městském parku – 60 000 Kč

■ ZŠ praktická a ZŠ speciální, Orlí – Školní dvůr, místo setkávání – 18 200 Kč

■ ZŠ Švermova, Liberec – Relaxační prostředí a desky na informační tabule naučné stezky – 50 000 Kč

■ ZŠ Šluknovská, Česká Lípa – Přírodní centrum aktivní relaxace pro děti i dospělé – 50 000 Kč

■ MŠ Doksy – Kouzelnými vrátky do zahrádky – 70 000 Kč

■ OA a HŠ Turnov – Poznej místo, kde žiješ – 10 000 Kč

■ ZŠ a MŠ Višňová – Přilož ruku k dílu – zahradní besídka – 34 200 Kč

Máte-li zájem se zapojit do dalšího ročníku projektu Škola pro udržitelný život, který bude vyhlášen počátkem roku 2008, kontaktujte Bc. Karin Richterovou, Středisko SEVER, Trutnov, tel.: 739 454 756, sever-adm@ekologicka-vychova.cz

ZOO DVŮR KRÁLOVÉ NAD LABEM

SPOLUPRACUJE SE SPOLEČNOSTÍ BACK TO AFRICA

Královédvorská zoologická zahrada, která patří k předním realizátorům EVVO v kraji, je v celosvětovém měřítku hodnocena především jako úspěšný chovatel ohrožených afrických zvířat. Svědčí o tom i její úspěšná spolupráce s neziskovou společností „Back to Africa“ (Zpět do Afriky). Ta byla založena na přelomu 20. a 21. století jihoafrickým veterinářem Dr. Hamishem Curie, který sídlí v Kapském městě, ale jehož aktivity zasahují do mnoha míst Afriky včetně Namibie a Tanzanie. Cíle společnosti se zaměřují na získání vyhynulých a mizejících druhů v zoologických zahradách Evropy, jejich rehabilitace v polopřírodních podmínkách (chov v rezervacích bez přítomnosti predátorů a pod stálým dohledem) a následná adaptace na život v divoké přírodě, zakončená vypuštěním zvířat do národních parků.

První druhy, na které se aktivity společnosti soustředily, jsou antilopa vraná a koňská, které postupně mizí ze všech oblastí jižní Afriky. Například v Krugerově národním parku žilo ještě v roce 1982 asi 2000 antilop vraných, resp. 350 antilop koňských, ale do roku 2002 klesla populace ve stejné oblasti

na pouhých 300 antilop vraných, resp. 50 antilop koňských. Společnost Back to Africa se proto také zaměřuje na výzkum, jehož cílem je zjistit důvody poklesu početnosti v místech, kde jsou zvířata chráněna proti pytláctví. Cílem projektu je i vývoj vakcinace zejména antilop koňských, protože hlavní příčinou současného úbytku jejich početnosti je protozoální infekce theleriosa, kterou způsobuje *The-*

leria hippotragi, přenášena klíšťaty. Vývoj vakcíny je prováděn ve spolupráci s veterinární univerzitou v Pretorii.

Úvodním projektem společnosti byla „Operace antilopa vraná“, která si dala za cíl získání antilop vraných v evropských zoologických zahradách a jejich následné vypuštění do národního parku Kiberley/Mapungupne, ležícího na obou stranách hranice Jihoa-

rické republiky a Botswany. První cesta představitelů Back to Africa proto vedla do ZOO Dvůr Králové n. L., jejíž věhlas v chovu afrických kopytníků byl v té době již v JAR dobře znám. ZOO tam totiž už od roku 1994 dodávala kaferské buvoly a antilopy koňské do rezervací a farem tamních chovatelů – geneticky cenné a chorob prosté jedince, zakladatele nových krevních linií jmenovaných druhů. Navíc, jak se následně potvrdilo genetickými testy, původ královédvorských antilop vraných (*Hippotragus niger*) byl právě v jižní Africe a proto po více než roční přípravě odcestoval letadlem pár těchto antilop v květnu 2002. Byl chován ve jmenované lokalitě spolu s dalšími osmi jedinci poskytnutými dalšími evropskými zahradami, zejména anglickou zoo Marwell. Projekt je úspěšný, neboť z 11 narozených mláďat byla první čtyři vypuštěna v červnu 2006 do národního parku a dvě zvířata jsou vybavena obojky s vysílačkami a monitorována. Tento i následující projekt probíhají pod záštitou WAZA (Světové asociace zoologických zahrad a akvárií), jejímž členem je od roku 1987 i královédvorská zoo.

Na tento úspěšný projekt navázala aktivita „Operace antilopa koňská“ ve Svazijsku, kde byla téměř před 50 lety (v roce 1961) vyhubena antilopa koňská (*Hippotragus equinus*) – větší příbuzný antilopy vrané.

Svazijské království je malá bezpečná země s krásnou přírodou a příjemným klimatem, kde se nevyskytuje malárie, vklíněná na východní straně Jihoafrické republiky a hraničící s Mozambikem. Je menší než Krugerův národní park a má 1 milion obyvatel. V minulosti zde bylo velkým problémem pytláctví, které ohrožovalo zejména nosorožce. Tento problém byl vyřešen zákonem vydaným králem, na jehož základě byl každý pytlák zastřelen. Nezisková společnost Game Reserve Parks byla založena v roce 1979 jako oáza ohrožených druhů a dnes zahrnuje tři parky na ploše tisíců hektarů, kde žijí zejména původní druhy pod profesionální ochranou a péčí v polodivokých podmínkách. Parky poskytují turistům veškerý komfort včetně ubytování podobně jako řada privátních Game reserve v Jihoafrické republice. V čele této organizace stojí legendární svazijský ochrán-

ce přírody Ted Reilly, kterému se podařilo prosadit změnu legislativy uzákoněním výše zmíněného zákazu pytláctví.

V prosinci 2003 byly dovezeny z anglické ZOO Maxwell 4 (1,3) jedinci a o rok později dalších 5 (1,4) zvířat. Množí se s výjimkou jedné asi čtyřleté samice, a do začátku roku 2007 se narodilo 14 mláďat. I když jsou tito jedinci získáni z Anglie, jedná se o potomky zvířat dovezených do královédvorské ZOO v letech 1969–1970 z Ugandy. Dnes jsou odborníky uznávány jen dva poddruhy antilopy koňské, a to východoafrický zasahující z východní Afriky až na její jih, a západoafrický žijící například v Senegalu. K marwelským antilopám byli dovezeni dva geneticky zcela nepříbuzní samci z Namibie, a dnešní populace držená společností Game Reserve Parks, kterou podporuje i královská rodina včele s králem Mswati III., čítá více než 20 zvířat.

Pro vytvoření dostatečné početné populace pro reintrodukcí je třeba získat další zvířata, zejména samice, aby mohli být první jedinci vypuštěni do přírody. Proto se Hamish Curie obrátil na ZOO Dvůr Králové, která má již tradičně největší chov antilop koňských na světě, a jejíž současné stádo čítá 26 jedinců. Vloň proto proběhla jednání mezi královédvorskou ZOO, Královéhradeckým krajem a společností Back to Afrika, a to jak ve Dvoře Králové n. L., tak i přímo ve Svazijsku. Cílem všech tří zúčastněných stran je uzavření dohody o dlouhodobé spolupráci – nejen v projektu reintrodukce antilop koňských, ale i v rámci výzkumu, chovu a reintrodukce dalších druhů.

RNDr. Dana Holečková
info@zoodvurkralove.cz

KRAJ BOJUJE S PŘEMNOŽENÝMI DIVOČÁKY

Stejně jako v letech 2003 až 2006, tak i vloni Královéhradecký kraj vyplácel finanční odměnu, tzv. zástřelné, za odstřel mladé černé zvěře – selat a lončáků (rok starých prasat divokých), a to částku 200,- Kč za kus. Odměna je vyplácena jako motivace k odlovu netrofejních kusů, protože jedině tak je možné výrazně snížit stavy divočáků. Omezit škodu

na polních a lesních kulturách, ale také chránit zájmy ochrany přírody, neboť v potravě divokých prasat se objevují i chránění živočichové – např. obojživelníci, nebo vejce a kuřátka koroptví. Od roku 2003 do roku 2006 bylo Královéhradeckým krajem uživatelům honiteb vyplaceno celkem 1 702 400 Kč za 8512 kusů mladých divočáků. Za rok 2007 byla

vyplacena částka zástřelného celkem 618 200 Kč, a to celkem za 3 091 slovených kusů; je to počet blízký situaci v roce 2004. Zatímco v předchozích dvou letech byly úlovky mladých divočáků nižší. Královéhradecký kraj je tak jedním z mála regionů, kde se stavy černé zvěře pohybují v únosné míře.

(jbr)

KORMORÁNI MOHOU ŠKODIT RYBNÍČNÍMU HOSPODÁŘSTVÍ

Mimořádně teplá zima 2006 –2007, kdy rybníky v Královéhradeckém kraji téměř nezamrzly, umožnila kormoránům velkým zůstat na produkčních rybnících přes celou zimu. Také proto krajský úřad od listopadu 2006 do listopadu 2007 vyplatil na náhradách škod rybářským firmám v kraji zatím rekordní sumu téměř 1 300 000 korun. Kraj doplácí náhradu škody postiženým subjektům z neinvestiční účelové dotace, převedené na účet kraje Ministerstvem financí. Náhrada škod je vyplácena na základě

posudku soudního znalce o výši přímých škod na rybách. Další škody však rybářům vznikají vyražením poškozených ryb zobáky kormoránů z tržní produkce a stresováním ryb v zimním období a následně jejich větší náchylnosti k chorobám. Další citelnou ztrátu způsobují kormoráni likvidací dravých druhů ryb, které jsou na trhu vysoce ceněny a v rybníce regulují stavy plevelných ryb. Následně přemnožené plevelné ryby pak potravně konkurují kaprům a jiným hospodářsky cenným druhům ryb, což rybáře dále

finančně poškozuje. Tyto nepřímé škody však orgány státní správy rybářům nehradí.

Přestože rybáři mohou žádat o výjimky na plašení a odstřel tohoto chráněného druhu rybožravého predátora, tyto bývají časově i početně omezeny, a také proto kormoránů v Královéhradeckém kraji neubývá. Kormoráni se k nám stahují i z některých okolních států, kde plošná ochrana byla zrušena a kormorán je tam zvěří se stanovenou dobou lovu.

Josef Brát

jbrat@kr-kralovehradecky.cz

POČET OBYVATEL KRAJE PŘEKROČIL 550 TISÍC

V Královéhradeckém kraji za první pololetí roku 2007 stoupl počet obyvatel o 1084 na 550 727 osob. Zasloužili se o to zejména přistěhovalci z jiných krajů a z ciziny. Současně se potvrdil trend zahájený v první čtvrtletí roku, kdy začalo obyvatel přibývat i přirozeně – tedy více lidí se v kraji narodilo, než zemřelo. Počet lidí v kraji roste trvale od roku 2005, což svědčí o skutečnosti, že je pro obyvatel atraktivní a nabízí příznivé životní podmínky a prostředí.

(Podle ČTK, 20. 9. 2007)

PROJEKTOVÝ DEN

O čtyřech královstvích se učily děti ve Speciální základní škole v Hradecké ulici v Hradci Králové v rámci projektového dne, který pro školu ve spolupráci se studenty PF UHK připravil SEVER. Jednotlivými královstvími – slunce, půda, voda, vzduch – prošli všichni žáci školy praktické i speciální, plnili úkoly přiměřené věku a svému handicapu. Učitelé touto netradiční formou výuky naplnili průřezové téma environmentální výchova, které je součástí školního vzdělávacího programu školy. Lektorkám SEVERu i studentkám oboru výchovná práce ve speciálních zařízeních se podařilo zaujmout žáky a nadchnout pro tento způsob výuky, citlivě reagovaly na individuální zvláštnosti dětí a různé vzdělávací možnosti žáků. Jeden z nejmladších žáků – prvňáček, přišel za vedoucí celé akce Bc. Lenkou Hronešovou, podal jí ruku a řekl: „Děkuji Vám za krásný ekologický den“.

Alena Friebová, školní koordinátor EVVO alena.friebova@seznam.cz

EKOLOGIE MÁ VE ŠKOLE ZELENOU

Na Základní škole a mateřské škole Úprkova v Hradci Králové se již od roku 1993 věnujeme environmentální výchově. To znamená, že jsme se více zaměřili na ekologii a problémy životního prostředí. Jsme součástí sítě ekologicky orientovaných škol a členy Klubu ekologické výchovy. Dokonce jsme získali ocenění Škola udržitelného rozvoje prvního stupně.

Na druhém stupni mají žáci rozšířenou nabídku ekologicky zaměřených předmětů. V 6. a 7. ročníku mohou navštěvovat ekologická praktika. V 8. a 9. ročníku volitelný předmět biologicko-geologická praktika. Tito žáci každoročně vyjíždějí na terénní biologický kurz. Ten poslední se uskutečnil v květnu 2007 na táborové základně v Bělči. Ve výuce využíváme i školní naučnou stezku a venkovní učebnu.

Ani v uplynulém období jsme nezaháleli. V září 2007 žáci 3., 4., 5. a části 6. ročníku navštívili akci

organizovanou Správou KRNP ve Vrchlabí „Tma přede mnou aneb dotkněte se Krkonoš“. Program měl dvě části. V první se žáci pohybovali venku v areálu parku, ve druhé části se seznamovali s přírodninami a exponáty souvisejícími s přírodou Krkonoš uvnitř střediska mladých ochránců přírody. Obě části probíhaly netradičně, se zakrytými očima. Všichni tak museli zapojit hmat a také sluch. Důležitou součástí programu byla i pomoc spolužáků jeden druhému. Starší žáci navštívili i expozici Kámen a život ve vrchlabském muzeu věnovanou přírodě Krkonoš.

V září probíhal i měsíc biopotravin, této tematice se věnovali osmáci a deváťáci v hodinách rodinné výchovy.

Říjen 2007 byl na druhém stupni ve znamení besed. Díky laskavosti STUŽ (Společnost pro trvale udržitelný život) mohli naši žáci vyslechnout několik zajímavých přednášek. Šestá-

kům vyprávěl o našich lesích RNDr. J. Stonawski, pracovník Lesů ČR. Žáky zaujaly drobné soutěže i budka pro netopýry. Sedmáci se dozvěděli mnoho zajímavého o životě včel díky inženýru Kupkovi, členovi Českého svazu včelařů v Hradci Králové. S velkým ohlasem se setkala i ochutnávka medu i včelařské propagační materiály. Osmáci řešili problematiku města Hradec Králové a snažili se přijít na to, jak se lze zapojit do jeho zkrášlení. S tím jim pomáhal inženýr Hirsch, mimo jiné člen Kruhu pro občanskou společnost. Deváťáci se také věnovali našemu městu, konkrétně šetrné dopravě ve městě. Na povídání s nimi i na film přišel pan Petr. Doufáme, že další spolupráce se STUŽ bude pokračovat a za ni – a také za pomoc při práci na poli environmentální výchovy – moc děkujeme.

Jitka Marečková

Koordinátor EVVO

ZŠ a MŠ Úprkova, Hradec Králové

KOMPOSTÉRY V HRADCI KRÁLOVÉ

Statutární město Hradec Králové prostřednictvím příspěvkové organizace Technické služby HK pořádá od roku 2006 pro občany vybraných

částí města svoz rostlinné biomasy. Cílem projektu je pomoci zlepšení životního prostředí, snížit množství odpadu, které by jinak končilo na skládkách a za jeho uložení by se také muselo platit.

Do projektu svozu rostlinné biomasy byli zapojeni nejprve občané městských částí Malšovice, Malšova Lhota a Nový Hradec Králové, od roku 2007 z městských částí Roudnička, Třebeš, Svinary, Slezské Předměstí a Slatina. Od října 2007 je svoz rozšířen také do části Pražské předměstí. Zájemci z uvedených městských částí se mají možnost

zaregistrovat do projektu na internetové adrese www.biostep.cz nebo telefonicky na čísle technických služeb 495 264 039. Pro sběr biomasy jsou určeny speciální, intenzivně provětrávané nádoby, tzv. compostainery, které jsou na vnitřních stranách opatřeny svislými žebry. Dno nádoby tvoří rošt a celý systém doplňují větrací otvory na boku a ve víku nádoby. Tyto nádoby snižují hmotnost i objem sebrané hmoty, omezují výskyt hmyzu, zvyšují hodnoty pH, čímž dochází k výraznému omezení zápachu. Nádoby jsou zapůjčovány zdarma.

← Kompostér, používaný v Hradci Králové

Z vytríděné rostlinné biomasy vznikne řízenou přeměnou biologicky rozložitelných látek kvalitní, dále využitelný bioštěp. Tento materiál lidé používají na svých zahrádkách nebo jim ho město zdarma odváží do kompostárny a poté je dále používán v rámci údržby městské zeleně. Svoz rostlinné biomasy provádějí Technické služby Hradec Králové ve čtrnáctidenním cyklu. V odvozní dny

občané přistaví compostainery k vyprázdnění na okraj chodníku tak, jak jsou zvyklí u klasických popelnic. Do compostaineru patří pouze listí, tráva, drny se zeminou, zbytky rostlin, kořeny, natě, listy a plody zeleniny, spadané ovoce, kousky větví keřů a stromů, nasekané, nastříhané či zpracované štěpkovačem, zbytky ovoce a zeleniny tepelně neupravené.

Zatím se do projektu zapojilo

cca 2600 domácností. V roce 2006 bylo vytríděno 404 tun rostlinné biomasy a od 1. 1. 2007 do 30. 9. 2007 bylo vytríděno 596 tun rostlinné biomasy. V roce 2008 bude projekt rozšířen do městských částí Březhrad, Kukleny a Plačice a v roce 2009 do dalších 7 městských částí.

Mgr. Iva Matějková

imatejkova@kr-kralovehradecky.cz

HAVLOVICE JSOU VESNICÍ ROKU 2007

Ministerstvo pro místní rozvoj společně se Spolkem pro obnovu venkova ČR, Svazem měst a obcí ČR a Ministerstvem zemědělství vyhlašuje každoročně soutěž „Vesnice roku“, která chce mimo jiné ukázat rozmanitost a pestrost života mimo město a zvýšit prestiž a význam venkova. Historicky poprvé letos v této soutěži zvítězila obec z Královéhradeckého kraje. Cenu Vesnice roku 2007 České republiky získala obec Havlovice, ležící v malebném údolí Úpy na Trutnovsku. Tato obec zvítězila v konkurenci více než 250 dalších obcí ze všech koutů země. Kladné body v této soutěži Havlovice nezískaly jen za upravený vzhled obce, ale také za velice aktivní společenský život a celkový rozvoj obce. Havlovice, které mají 867

obyvatel, získávají jako cenu milionovou dotaci na své projekty od ministerstva pro místní rozvoj.

Hodnocení celostátní soutěže začíná na úrovni krajských kol, a je logické, že Havlovice se staly Vesnicí roku 2007 i v Královéhradeckém kraji. „Již v roce 2006 obdržela tato obec Cenu hejtmána Královéhradeckého kraje za podporu rozvoje spolků,“ řekl královéhradecký hejtmán Pavel Bradík. Vloni se do krajského kola této soutěže přihlásilo celkem 21 obcí.

„Členy poroty při jejich rozhodování možná zaujaly aktivity, které v Havlovicích pravidelně připravujeme: za rok u nás pořádáme kolem padesáti akcí, které si už lidé oblíbili. Kromě toho jsme například do dneš-

ní podoby upravili pěkný sportovní areál a nyní u nás probíhá rozsáhlá výstavba rodinných domků,“ popsal úspěchy obce starosta Havlovic Pavel Dvořáček.

Kraj ještě rozdal desítku dalších cen. Například Modrou stuhu za společenský život obdržela obec Suchý Důl, Bílou stuhu za činnost mládeže si odnesla Olešnice v Orlických horách a Zelenou stuhu za péči o zeleň a životní prostředí získala Česká Čermná, obec Vlkov byla oceněna za kvalitní květinovou výzdobu, Holovousy za spolupráci se zemědělským subjektem, Deštné v Orlických horách za úctu ke kulturním tradicím, Velké Petrovice za péči o venkovský ráz obce aj.

(red)

POTRAVINÁŘSKÁ FIRMA ROKU 2007

Titul Potravinář a potravina roku 2007 v Královéhradeckém kraji vloni znovu získala Pekárna Lično z Lična na Rychnovsku. Cílem klání, do jehož druhého ročníku se přihlásilo 29 firem, je propagace potravinářského odvětví hradeckého kraje. Vyhlásovatelům soutěže je Královéhradecký kraj, hlasování vyplněním hlasovacího lístku či posláním hlasu na internetu se zúčastnilo přes 4700 lidí.

„Pekárna Lično, která patří hradecké společnosti BEAS, letos vyhrála se svým Ličenským chlebem. Podnik má 185 zaměstnanců a vyrábí téměř 300 druhů pekařských a cukrářských výrobků. Pekárna Lično současně zvítězila i v kategorii mlýnských a pekářenských výrobků,“ sdělil ředitel Agrární komory Hradec Králové Jindřich Fryš.

V dalších kategoriích si ocenění odnesla společnost Strix Hořice za hořické trubičky, Zepo Bohuslavice za grilovací klobásu, Podorlická sodovkárna z Rychnova nad Kněžnou za jablečný mošt, společnost Niva Dolní Přím za sýr niva a firma Agrosopol Bolehošť za bolehošťské kysané zeli.

(red., podle ČTK

a www.kr-kralovehradecky.cz)

CO BY MĚL UMĚT A ZNÁT DOBRÝ PRŮVODCE PO KRKONOŠÍCH?

O tom jsme na SEVERu diskutovali a přemýšleli, když jsme připravovali realizaci pilotního vzdělávacího kurzu pro průvodce po Krkonoších, který je součástí většího projektu financovaného z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR a jehož hlavním cílem je zlepšení kvality poskytovaných služeb v oblasti vzdělávání. Vedle „běžných“ průvodcovských dovedností, jako např. schopnosti hovořit a zaujmout větší skupinu osob, znát přírodu regionu, historii krajiny a zásady ochrany přírody, ovládat první pomoc a základy zdravotní péče či umět řešit neobvyklé a kritické situace, jsme

chtěli, aby budoucí průvodci ctili zásady ekologicky šetrné turistiky a způsobu života a aby je zároveň dokázali předávat účastníkům svých exkurzí.

Poprvé jsme se s 21 účastníky setkali na konci září 2007 na čtyřdenním semináři v Dolních Lysečínách, další dva školicí moduly následovaly v říjnu a listopadu také ve východních Krkonoších. Postupně jsme společně absolvovali ukázkovou exkurzi odvedenou profesionálními strážci Správy KRMAP, včetně praktických rad a tipů o pohybu v terénu, probrali jsme základy ochrany přírody a specifika krkonošské přírody, pod vedením záchranářů jsme si vyzkoušeli ve velmi věrohodných modelových

situacích, jak si poradit s nejrůznějšími zraněními a s mluvčím Správy KRMAP jsme diskutovali o aktuálních kauzách Krkonoš. S lektorkou Irenou Swiecicki jsme nacvičovali komunikační techniky potřebné pro úspěšnou prezentaci a jednání a nakonec si sami účastníci vyzkoušeli prezentaci vylosovaného tématu.

Ačkoliv byl kurz původně koncipován do tří vzdělávacích modulů, vzhledem k množství témat, která se nabízejí a velkému zájmu účastníků, se účastníci sešli ještě jednou, a to v lednu 2008, tentokrát v západních Krkonoších.

*Dita Gollová,
koordinátorka projektu
sever-adm@ekologickyvychova.cz*

BIOJARMARK – POPRVÉ V HRADCI KRÁLOVÉ

V polovině září proběhl v Šimkových sadech v Hradci Králové v rámci Dožíněk první ročník Biojarmarku, pořádaného v rámci projektu KAPKA 21, který je spolu-

financován Evropským sociálním fondem a ze státního rozpočtu České republiky. Pořadatelem jarmarku bylo pracoviště SEVERu v Hradci Králové ve spolupráci s prodejnou zdravé výživy Bazalka. Cílem pořadatelů při této propagačně-prodejní akci bylo zviditelnit produkty ekologického zemědělství převážně z Královéhradeckého kraje, ale i z jiných oblastí naší země.

Biojarmark upoutal návštěvníky různými ochutnávkami a nabídkami produktů ekologického zemědělství nebo zdravé výživy a návštěvníci se jen hrnuli. A co se vlastně prodávalo a ochutnávalo? Různé dobrotky z Iněného semínka, produkty z biomléka (jogurty, mléko, kysaný nápoj), dýně Hokaido, šťáva z mrkve, sojové nápoje, celozrnné pečivo a koláče, biozeleň, bioovoce, výrobky férového obchodu. A hlavně biouherák, který si našel spoustu příznivců a mlsných jazyčků.

Při nákupu či ochutnávce se návštěvníci mohli dozvědět od prodejců více i o jejich způsobu hospodaření, výrobě a zpracování nabízených produktů. Paletu nabídky doplnila i přírodní kosmetika a přírodní čistící a hygienické prostředky. Nechyběly ani stánky s informačními materiály či prodejnou literaturou týkající se ekologického zemědělství, ochrany zvířat a ekologie.

Pro malé i velké návštěvníky byl připraven také doprovodný program, který byl zaměřen na smyslové poznávání různých přírodnin. A nechyběla ani výtvarná dílna, kde si zájemci mohli vyrobit sypaný obrázek – vznikla tu opravdu krásná díla...

Biojarmark si nepochybně našel své zájemce a splnil očekávání. Přemýšlíme proto již o jeho dalším ročníku.

*Silvie Vacková,
SEVER Hradec Králové
sever-hk@ekologickyvychova.cz*

PODPORA KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE

V OBLASTI ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A ZEMĚDĚLSTVÍ V ROCE 2008

Dotační programy Královéhradeckého kraje pro rok 2008 vycházejí z prioritních potřeb podpory rozvoje kraje v oblasti životního prostředí a zemědělství a jsou dány schválenými strategickými dokumenty Královéhradeckého kraje a zájmem subjektů o realizaci projektů v oblasti životního prostředí a zemědělství. Témata navržených programů navazují na zkušenosti a aplikují většinu funkčních programů z předchozího období. Programy vycházejí z nových „Zásad pro poskytování finanční podpory z prostředků rozpočtu Královéhradeckého kraje fyzickým nebo právnickým osobám vyvíjejícím veřejně prospěšnou činnost na území kraje“ (dále „Zásady“).

V roce 2008 Královéhradecký kraj vyhlásí 10 dotačních programů v oblasti životního prostředí a zemědělství, v rámci kterých budou vyhlášeny dva dotační programy zaměřené na oblast environmentální výchovy, vzdělání a osvěty (EVVO). **Finanční podpora formou individuálních příspěvků na EVVO nebude v roce 2008 poskytována**, vše bude administrováno systémově prostřednictvím vyhlášených dotačních programů.

Obecné podmínky pro poskytování dotací v oblasti EVVO:

■ **Příjemcem** mohou být právnické a fyzické osoby – občanská sdružení, města a obce, církve, církevní společnosti nebo účelová zařízení církví, organizace s mezinárodním prvkem (jejichž činnost je povolena dle zákona č. 116/1985 Sb.), příspěvkové organizace (zejména školy, školská a výchovně vzdělávací zařízení, kulturní instituce) atd. pokud v Královéhradeckém kraji vyvíjí veřejně prospěšnou činnost v oblasti EVVO.

■ Žadatel může předložit **několik žádostí** o dotaci, ale na odlišné projekty. U dlouhodobého projektu lze žádat o podporu jeho dílčího úseku, který však musí být zřetelně časově i věcně vymezen.

■ Minimální výše poskytnuté finanční podpory na jeden projekt činí **50.000,- Kč**, dále je pro rok 2008 též stanovena maximální výše uznatelných (přijatel-ných) nákladů projektu, aby bylo dle Zásad zameze-no překryvu obsahové náplně krajských dotačních programů s evropskými dotačními programy, které na obdobně zaměřené projekty stanoví minimální výši uznatelných nákladů.

GRANTOVÉ PROGRAMY KRAJSKÉHO ÚŘADU KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE NA ÚSEKU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A ZEMĚDĚLSTVÍ V ROCE 2008:

(tučně = EVVO)

ZPD-0108 – Staré ekologické zátěže v oblasti životního prostředí

ZPD-0208 – Nakládání s komunálním odpadem a kaly z čistíren odpadních vod

ZPD-0308 – Protipovodňová ochrana

ZPD-0408 – Projekty územních systémů ekologické stability (ÚSES) v krajině

ZPD-0508 – Záchranné programy ohrožených zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů

ZPD-0608 – Projekty komplexního využití krajiny člověkem ve vazbě na tvorbu soustavy NATURA 2000

ZPD-0708 – Využití biomasy jako obnovitelného zdroje energie

ZPD-0808 – Rozvoj středisek ekologické/ environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty (EVVO) – investiční podpora technického a odborného rozvoje středisek EVVO a jejich aktivit: výstavba, rekonstrukce, technické vybavení, materiály a pomůcky investičního charakteru.

ZPD-0908 – Environmentální a ekologická výchova, vzdělávání a osvěta dětí, mládeže, pedagogických pracovníků a veřejnosti: 1) podpora výukových programů, osvětových akcí, přednášek, seminářů, odborných exkurzí do chráněných lokalit, terénní cvičení, kempy, brigády, výstavy, naučné a osvětové materiály, naučné stezky atd. 2) podpora realizace „zelené školní učebny“ – přeměny tradičních školních zahrad na přírodě blízké prostředí a jejich využití v rámci EVVO, podpora výsadby rostlin a stromů, vybavení, krmítka, hnízdní budky, meteorologická budky, sbírky hornin, botanické sbírky, kompost, naučné stezky, vybudování ukázky vodního/mokřadního ekosystému atd., základní stavební a terénní úpravy, projekční příprava

ZPD-1008 – Činnost subjektů v oblasti praktické péče o přírodní prostředí, zdroje a produkty

■ Výše podpory může dosáhnout **max. 80% celkových nákladů**, min. 20% musí příjemce podpory hradit z jiných prostředků než z dotací Královéhradeckého kraje. **Z podpory nesmí být hrazeno a vyúčtováno** zejména **občerstvení a stravování** (mimo nárokové diety v cestovních účtech), **dary, DPH, dlužné úroky, ztráty ze směnných kurzů, příspěvky v naturáliích** (např. pozemek, nemovitost, trvalé investiční zařízení, suroviny, neplacená charitativní práce nějaké soukromé organizace nebo společnosti), dále pak **stavební nebo řemeslnická technika**.

■ **Dotace nesmí být poskytnuta na projekt, u kterého bylo ukončeno financování.** Účtování o projektu, tj. datování účtů a účetních dokladů je ohraničeno závazným časovým intervalem trvání projektu uvedeným ve smlouvě o poskytnutí dotace.

■ **Žádost o podporu** bude podávána **v elektronické podobě** v příslušné aplikaci na webových stránkách Královéhradeckého kraje, a poté **v listinné podobě** na podatelně krajského úřadu s uvedeným registračním číslem přiděleným elektronickým systémem v automatické registraci. Žadatel předává jeden vyplněný a podepsaný výtisk žádosti o poskytnutí podpory včetně kopií povinných příloh uvedených ve formuláři žádosti. Podmínky pro elektronické vyplňování žádostí budou upřesněny po dokončení a spuštění příslušné aplikace.

■ K základním povinným přílohám žádosti patří doklad o zřízení žadatele (**přidělení IČ**), dokument určující odpovědného **představitel organizace**, oprávněného k podpisu smlouvy, **doklad o bankovním účtu** žadatele, na který bude poskytnuta dotace (nemusí být zakládán samostatný účet), **rozpočet projektu** na předepsaném formuláři a další přílohy v závislosti na předkládaném projektu, např. školící program EVVO ve školách, apod.

■ Poskytnuté finanční prostředky (nevratné, účelově vázané) se převádějí **bezhotovostně** na účet příjemce po uzavření smlouvy o poskytnutí podpory.

■ **Kalkulace nákladů** projektu je možná jen v průkazném vztahu k projektu, **nepřípustné jsou „spekulativní“ propočty** nákladových položek, které nebyly odděleně vyúčtovány pro daný projekt, jako např. podíl spotřebované energie, nájmy, telefon či internet, doprava, apod. Z dotace kraje lze tyto náklady hradit jen tehdy, pokud jsou samostatně vyúčtovány pro dané akce v rámci projektu. V případě mzdových nákladů je optimálním řešením úhrada dohod, z nichž vyplývá náplň práce pro projekt; nevhodné jsou běžné mzdové náklady, u nichž je obtížná průkaznost výkonu pro projekt.

■ Další podmínky a termín uzávěrky pro podání žádosti je nutno ověřit na webových stránkách Královéhradeckého kraje u konkrétního programu.

(red)

NABÍDKA VZDĚLÁVACÍCH AKCÍ STŘEDISKA SEVER PRO PEDAGOGY (ÚNOR– ČERVEN 2008)

Akce na pracovišti SEVER, Kavčí plácek 121,
Hradec Králové

Pro pedagogy všech typů a stupňů škol:

■ **5. února 2008, 10:00–15:00**

Učíme se v zahradě

Instruktažní seminář k problematice školních zahrad, po jehož absolvování získáte zdarma stejnojmenný manuál. Ten přináší pohled do minulosti školních zahrad na českých školách, upozorňuje na palčivé skutečnosti odcizování dětí přírodě. Obsahuje praktické rady, jak zahradu založit, udržovat a jak ji s dětmi využívat ke vzdělávání a výchově. Více než osm desítek praktických aktivit zařazených do oborů a průřezových témat RVP, galerie vzorových zahrad z celé republiky, zkušenosti z Německa. Seminář pove-

de hlavní autorka manuálu Mgr. Květa Burešová ze SEV Chaloupky. Účast na semináři je zdarma.

Uzávěrka přihlášek 20.1. 2008 na adrese: Hana Kulichová, SEVER, sever@ekologickavychova.cz (předmět: seminář 5. 2.), 739 203 204.

■ **11. února 2008, 9:00–14.00**

Drátkování

Lidová řemesla jako součást průřezového tématu Ekologická výchova. Seminář s praktickou dílnou. Metody a formy výuky jsou voleny tak, aby se dotýkaly co nejvíce vzdělávacích oblastí a upevňovaly v žácích žádanou kompetence. Technika vycházející z drátenic-

kého řemesla (zpevňování hrců a dalších užitkových nádob drátováním). Zdobení kamínků, menších keramických nebo skleněných nádob drátkováním. Výroba drobných šperků z drátků a korálků.

S sebou: přezůvky, malé kleštičky s kulatými nebo půlkulatými čelistmi, štípačky.

Účastnický poplatek: 200,–

Uzávěrka přihlášek 4. 2. 2008 na adrese: Lenka Hronešová, sever-hk@ekologickavychova.cz, 495 580 319, 739 203 209

Pro pedagogy 2. stupně ZŠ a SŠ

■ Environmentální výchova – – průřezové téma, aneb Jak na to?

Soubor seminářů komplexně se zabývajících obsahem průřezového tématu Environmentální výchova. Náplní seminářů jsou konkrétní aktivity rozvíjející v žácích žádoucí kompetence a naplňující danou vzdělávací oblast. Můžete se přihlásit na tyto zbývající semináře:

12. února 2008 – Umění a kultura

11. března 2008 – Člověk a svět práce

Semináře se konají vždy od 9:00 do 13:00.

Prosíme, přezůvky s sebou.

Uzávěrky přihlášek vždy týden před termínem konání na adrese: Lenka Hronešová, sever-hk@ekologickavychova.cz, 495 580 319, 739 203 209

Nabídka výukových programů a seminářů na téma:

NEJVÍCE JE MORÁLNÍ ENERGIE SOLÁRNÍ

Jak jsme již informovali v minulém čísle, Středisko SEVER získalo podporu projektu Nejvíce je morální energie solární, jehož cílem je seznámit žáky, studenty, pedagogy i širokou veřejnost se zásadami směřování k trvale udržitelné spotřebě energie v České republice. V rámci projektu realizujeme výukový program zaměřený na obnovitelné zdroje energie a na šetření energie v domácnosti. Víte, jakou rychlostí spotřebováváme zdroje energie? Dokážete porovnat jednotlivé druhy energií, zjistit jejich výhody a nevýhody? Jsou některé druhy energií čistší než ty ostatní? Kolik energie nám dává Sluníčko a jak ji dokážeme využít dnes, zítra nebo za 50 let? Jaká je situace v ČR, dokážeme najít způsoby, jak energii ušetřit?

V listopadu 2007 jsme náš projekt prezentovali na konferenci obnovitelných zdrojů pro venkov v Havlovicích, kde si účastníci mohli prohlédnout solární vafiče, solární nabíječku na baterky nebo mobilní tele-

Akce v Hradci Králové a okolí

■ 25. března–2. května 2008, úterý–pátek 14:00–17:00, sobota 9:00–17:00 Životní prostředí ve městě

Rokytova galerie, Kavčí plácek 121

Výstava o životním prostředí města Hradec Králové – odpadové hospodářství, čistota vod, městské lesy a parky, doprava, výpočet ekologické stopy, tvorba modelu ideálního města.

V dopoledních hodinách úterý–pátek (8:30–12:30) je výstava určena školním kolektivům.

■ 22. dubna 2008, 9:00–16:00 Den Země

Kavčí plácek a přilehlé prostranství

Prezentace nevládních organizací Hradce Králové zabývajících se ochranou životního prostředí. Bohatý program pro malé i velké – aktivity, soutěže, ruční výroby, vyhodnocení soutěže „Životní prostředí města Hradec Králové“.

Akce na pracovišti SEVER, Horní Maršov

■ 17. května 2008, 10:00–14.30 Nejvíce je morální energie solární

Podrobnosti o semináři najdete ve stejnojmenném článku.

↑ Ukázka solárního vafiče.

fon, solární hračky atd. Poradili jsme jim, jak využívat obnovitelné zdroje energie, ale i jak šetřit energií, životní prostředí i vlastní kapsu.

Dále vytváříme informační plakáty o různých druzích energie, o trvale udržitelné spotřebě a možnostech, jak šetřit energií a zároveň finance i životní prostředí.

V rámci projektu nabízíme **výukové programy pro školy a seminář pro učitele dne 17. května 2008 v Horním Maršově (10:00–14:30).**

Seminář bude zaměřen na alternativní zdroje energie a jak se vyrovnat s tímto tématem ve výuce. Ukážeme učitelům možnosti zapojení tohoto tématu do ŠVP. Účastníci získají aktuální informace o stavu obnovitelných zdrojů v ČR a ve světě. Součástí semináře bude ukázka výukového programu, doplněná pomůckami a pracovními listy. Beseda o praktickém využití solární energie ve školách.

Lektoři: Ing. Jaromír Kvasnička SEVER, Ing. Eliška Knížková – SEVER, Mgr. Jan Balcar, Ph.D. ZŠ Úpice-Lány a další odborníci na téma alternativní zdroje energie.

Účastnický poplatek 150 Kč zahrnuje oběd a drobné občerstvení.

Přihlášky zasílejte do 9. května 2008 na adresu: sever-hm@ekologickavychova.cz, tel: 499 874 280, 739 203 205, SEVER, Horní Maršov 127, 542 26. Na stejné adrese si můžete **objednat i výukové programy pro žáky 2. stupně ZŠ.**

Eliška Knížková, SEVER
sever@ekologickavychova.cz

eea grants
Iceland liechtenstein norway

nadace rozvoje
občanské společnosti

eea grants
Iceland liechtenstein norway

Projekt realizujeme díky grantu z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.

4 celodenní exkurze s odbornými průvodci:

KANTORSKÉ PUTOVÁNÍ PO VÝCHODNÍCH ČECHÁCH

■ 13. března 2008 – Kam s ním?

Odpadové hospodářství, návštěva skládky komunálního odpadu, třídírný odpadů, kompostárny a zařízení recyklující stavební hmoty – Křovice u Dobrušky, Napos, s.r.o. Předměřice n/L, Envistone, s.r.o. Hradec Králové, AGRO CS Jaroměř

■ 10. dubna 2008 – Na tý louce zelený...

Myslivost a lesní hospodářství, exkurze do obor, mysliveckých zařízení a lesnických školek – Opočno, Obědovice, Týniště n. O.

■ 22. května 2008 – Příroda východních Čech

Ochrana přírody a využití krajiny lidmi, zoologické a botanické zajímavosti, území Natura 2000 – PP Na Plachtě, PP Roudnička a Datlík, Žehuňský rybník – Obora Kněžičky, Bystřice u Kratonoh

■ 20. června 2008 – Voda základ života

Vodní hospodářství a krajina, soužití člověka s vodou, Orlické hory: přehrada Pastviny a revitalizace vodních toků v Orlickém Záhoří

Informace a uzávěrky přihlášek jsou vždy 14 dní před termínem na adrese: Hana Kulichová, SEVER, 542 26 Horní Maršov 127, sever@ekologickavychova.cz, 739 203 204, do předmětu napište: přihláška na exkurzi + příslušné datum konání. Změna programu vyhrazena. Odjezdy společným autobusem vždy v cca 8.30 od nádraží z Hradce Králové, návrat do cca 17.00 do Hradce. Přihlášení obdrží přesné instrukce. Po dohodě možno přistoupit po trase.

Tyto akce jsou spolufinancovány ESF a Státním rozpočtem ČR. Pro pedagogy jsou tyto akce zdarma včetně občerstvení. Akce jsou akreditovány MŠMT, účastníci obdrží osvědčení.

Pozvánka na ekologickou expedici z cyklu »Se SEVERem na Sever«

„LAPONSKEM ZA POLÁRNÍ KRUH“

6000 km busem + pěšky divočinou a národními parky Skandinávie (Švédsko, Norsko, Finsko)

29. června–19. července 2008

Láká vás evropský Sever, ale obáváte se nekonečného putování v dopravním prostředku? Exkurze **Střediska ekologické výchovy a etiky Rýchory** je připravena jinak, než zájezd běžné cestovní kanceláře – při cestě **do Laponska** se sice nevyhne delšímu tranzitu, ale **v cílové oblasti je připravena „pohodově“**. Čekají vás několikadenní nenáročné přechody nefalšovanou divočinou, navíc v čase bílých nocí, které provázejí neopakovatelné dojmy a emotivní zážitky – **pocity „doteku volnosti a splynutí s přírodou“**. A to vše spolu se zajímavou odbornou (poznávací) náplní.

Co vás čeká?

- doprava pohodlným autobusem i pěší přechody s tábořením v nefalšované severské divočině (výpravu zvládne každý, kdo se nebojí turistiky se stanem v Česku);
- přejezd polárního kruhu s příslušným rituálem i atrakcemi;
- velkolepé i malebné krajinné scenerie ve čtyřech národních parcích a v oblastech až 300 km nad polárním kruhem (zdejší teploty jsou v letní době srovnatelné se střední Evropou);
- fjordy, vodopády, při troše štěstí i setkání s posledními polokočovnými Laponci a návštěva zlatonosné oblasti s téměř neznámým „evropským Klondikem“;
- výprava na oceánografickém plavidle za tuleni a jinou mořskou zvířinou;
- několik muzeí, skanzen, historická města – Trondheim, Stockholm aj.

Budete mít dostatek času na romantické táboření či osobní program. Pěší trasy povedou terénem s poměrně malým převýšením a s plnou polní je **zvládne prakticky každý**, pokud nemá pohybové problémy. Paralelní náhradní program s tábořením v nádherné severské scenérii zaručuje unikátní zážitky i v případě aktuálního handicapu.

V daném období lze očekávat proměnlivé, **poměrně teplé a mírně vlhké letní počasí** (srovnatelné s horskými oblastmi střední Evropy). **Noclehy ve vlastních stanech v terénu či kempu, stravování z vlastních zdrojů.**

Exkurze je nabízena všem zájemcům – od odborníků na ochranu přírody a ekologickou výchovu až k rodinným kolektivům se zájmem o turistiku v severské přírodě (s výjimkou dětí cca do 10 let a osob s pohybovými potížemi). Vše za přijatelnou cenu! Pro účastníky bude vydáno **informační CD** (program, vybavení, mapky atd.) a zorganizováno přípravné setkání.

Za kolik?

Účastnický poplatek 14 000,- Kč za osobu.

Vzhledem k neziskové kalkulaci nákladů je stanovena **jednotná výše poplatku** bez ohledu na věk účastníka (tj. shodně pro dospělé i příp. děti).

Zahrnuje dopravu autobusem vč. dvou trajektů přes Balt, turistické služby ve Skandinávii (exkurzní plavby lodmi, min. 5 x kempovné, vstupné do skanzenů, muzeí a památek), garanci náhrady poškozených či ztracených věcí dopravcem, organizační náklady a informační CD s přílohami (program, metodické rady k vybavení a stravování, mapky atd.) **Nezahrnuje** připojištění výloh na zdravotní péči v zahraničí, které si účastníci povinně zajistí sami.

➔ Úsek exkurzní trasy ve Skandinávii (bez SRN a Polska)

Programová skica:

Odjezd z Hradce Králové **ráno v neděli 29. 6. 2008** (nástup předběžně v 7:15 h.) po trase přes Polsko – Berlín – Rostock (či Sassnitz) – trajektem do švédského Trelleborgu – po E6 směrem na Göteborg, zastávka na atlantickém pobřeží a ostrovech (**Tjärnö – exkurze oceánografickým plavidlem** k lokalitám tuleňů), dále přes švédsko-norskou hranici, v Norsku po E6 směrem na **Trondheim** (prohlídka města). Poté exkurze **k ledovci v národním parku Svartisen-Saltfjelt** (bez záruky – v závislosti na možnostech lodní dopravy) a zastávka **na polárním kruhu**. Třídenní výprava **do národního parku Rago** (atraktivní krajina s kaňony, jezery a vodopády – „evropský Yosemite“) a další přejezd k severu po E6 – vč. trajektu kolem souostroví Lofoty. **Na ostrově Senja** (zvaném „Norsko v malém“) návštěva fjordu a rybářské osady **Gryllefjord** a trek s tábořením **v národním parku Ånderdalen** (malebná subarktická krajina nad fjordy). Přejezd do skandinávského vnitrozemí do Finska na náhorní planinu u **Kilpisjärvi** – táboření **v divočině Käsivarsi** s návštěvou tábořišť polokočovných Lapců, pastevců sobích stád (bez záruky), či s možností výstupu na nejkrásnější horu Laponska **Saanu**. Severem finského Laponska do **národního parku Lemmenjoki**, několikadenní trek zlatonosnou oblastí. Při návratu návštěva letoviska **Inari** (laponský skanzen) a směrem k jihu zastávka ve zlatokopeckém muzeu **Tankavaara** a **na polárním kruhu u Rovaniemi** v zábavním parku – „vesnička Vánočního mužička

Joulupukkiho (St. Clause)“. K jihu do Švédska do **Stockholmu** (návštěva hist. centra a muzea Vasa, či skanzenu), přes noc trajektem do **Gdaňska** (prohlídka), v noci přejezd Polska a **ráno v sobotu 19. 9. 2008 návrat do Česka**.

Celkem busem asi 6000 km. Pořadatel si vyhrazuje právo dílčích změn programu (vč. volby náhradních cílů) s ohledem na vývoj počasí a další okolnosti.

Pokyny k vybavení, stravování atd. dostanou přihlášení účastníci po zaplacení zálohy, případně na metodické schůzce. *Zasedací pořádek v autobuse* bude stanoven organizátorem s přihlédnutím ke skupinám účastníků, k jejich věku, či zdravotním potřebám.

Podmínky účasti:

- **zaslání přihlášky optimálně do konce ledna 2008** (první kolo uzávěrky)
- **dodatečná možnost přihlášek** (bez záruky zařazení do zájezdu) do 31. 3. 2008
- **cestovní pas** platný min. 3 měsíce po návratu
- **individuální pojištění léčebných výloh** v zahraničí účastníkem
- **úhrada 50 % zálohy** (příp. celého poplatku) nejpozději mezi 1.–31. 3. 2008
- **úhrada doplatku** do 31. 5. 2008

Dotazy a přihlášky adresujte:

Bc. Karin Richterová, Středisko ekologické výchovy SEVER, pracoviště Úpická 146/18, 541 01 Trutnov (adm@ekologickavychova.cz, tel. 739 454 756)

DOTEK – DŮM OBNOVY TRADIC, EKOLOGIE A KULTURY V HORNÍM MARŠOVĚ **Kalendář akcí střediska SEVER pro veřejnost**

Akce v areálu SEVER Horní Maršov
(budova ZŠ, 2. patro):

- **pátek 15. února 2008, 14:00–17:00**
HORAL II.
 Odborný seminář pro drobné chovatele a zemědělce – informace o možnostech čerpání dotací, o k přírodě šetrném hospodaření. Pořádáno ve spolupráci se Zemědělskou agenturou Trutnov a Správou KRNP. Zdarma.
- **pátek 11. dubna 2008, 14:00–17:00**
Horal III. – Krkonoše – originální produkt
 Odborný seminář pro podnikatele, obyvatele NP. Informace o podpoře místního podnikání na území NATURA 2000. Ve spolupráci s Místní akční skupinou Krkonoše. Zdarma.

Akce v budově bývalé fary
v Horním Maršově

- **sobota 1. března 2008, 10:00–16:00**
Drátování vajíček a výroba drátěného šperku
 Řemeslná dílna pro zájemce od 15 let.
 S sebou: vyfouknutá vajíčka.
 Cena: 140,–
- **sobota 5. dubna 2008, 10:00–17:00**
Drhání
 Řemeslná dílna pro zájemce od 13 let. Cena: 140,–
- **sobota 3. května 2008, 10:00–16:00**
Ruční papír
 Řemeslná dílna pro zájemce od 12 let. Cena: 80,–

■ **pátek 16. května 2008, 9:00–17:00**

Horál IV.– Domácí zpracování mléka

Pro drobné chovatele a zemědělce, pořádáno ve spolupráci s organizací ROSA, o.p.s.

Cena: 400,–

■ **sobota 7. června 2008, 10:00–16:00,**

Bylinkárna

Praktický kurz o využití léčivých a aromatických rostlin spíše netradičním způsobem. Poznávání, ochutnávání, zpracování a vysazování bylin.

Pro zájemce od 15 let. Cena: 80,–

Akce v Horním Maršově

■ **sobota 26. dubna 2008, 14:00–18:00**

Krkonošský jarmark ke Dni Země

Ukázky a prodej místních produktů, zkoušení řemesel, která byla součástí zdejšího života a obživy. Živá muzika, divadlo. Zdarma.

Na všechny řemeslné dílny a semináře je nutno hlásit se předem na adrese:

Katarína Gregorová, sever-dotek@ekologickavychova.cz, 739 203 208

NAUČNÉ A VYCHÁZKOVÉ TRASY V KRKONOŠSKÉM NÁRODNÍM PARKU

Ideálním tipem na školní výlet považujeme projít vybrané části Krkonoš s průvodcem z řad pracovníků Správy Krkonošského národního parku (objednávejte na 499 456 322 – oddělení ekologické výchovy, 499 433 228 – Terénní služba (TES) Špindlerův Mlýn, 499 896 213 – TES Pec pod Sněžkou, 481 529 188 – TES Harrachov, 499 895 107 – Krkonošské středisko ekologické výchovy Rýchorská bouda). Pokud však nepožadujete průvodce, nabízí se vám řada možností ve formě naučných a vycházkových tras. Pomocníky vám pak budou informační tabule stezek v terénu nebo tištěný průvodce dané trasy. Předkládáme vám zde seznam takových tras s jejich stručnou charakteristikou. Tyto trasy můžete navštívit v letním období.

■ **Naučná stezka Čertův důl**

Naučná stezka Čertovým dolem umožňuje navštívit poměrně odlehlou oblast, která leží mimo turistické značené cesty. Trasa vede od Boudy u Bílého Labe k bývalé kovárně. Skrývá kromě přírodních krás zejména mimořádně zachovalé hrozenářské dílo na Čertově strouze, staré více než 100 let. Na stezce naleznete mimo jiné i 2 informační panely a letní informační srub. Stezka vede II. zónou KRNP.

Délka trasy 2,5 km. Tištěný průvodce je možné zakoupit v informačním srubu na začátku trasy.

■ **Naučná stezka Rýchory**

Naučná stezka Rýchory má 10 zastávek. Trasa je vedena po turisticky značených cestách a vede od vyhlídky Maxovka s odbočkou k Rýchorské studánce směrem ke křižovatce cest Kutná na Dvorský les a vrací se nad Sněžnými Domky zpět.

Rýchory tvoří nejvýchodnější část Krkonošského národního parku. Díky botanicky velmi cenným lokalitám je okolí Rýchorské boudy začleněno do I. a II. zóny národ-

ního parku s některými přísnějšími opatřeními v oblasti ochrany přírody. Zvláštní pozornost zasluhuje Dvorský les zvaný též Rýchorský prales, tvořený bizarními kmeny starých buků. Z dalších vzácných lokalit můžeme jmenovat nedalekou Rýchorskou studánku, Rýchorskou květnici, Lysečinské údolí nebo krasové Albeřické jeskyně.

Délka trasy 6 km. V bufetu na KSEV Rýchorská bouda je k dispozici tištěný průvodce naučnou stezkou. ▶

■ Naučná stezka Černohorské rašeliniště

Stezka nabízí překrásné panoramatické výhledy od Černé boudy a z Hubertovy vyhlídky, provede vás pro Krkonoše netypickým rašeliništěm lesního typu a díky povalovému chodníku a dřevěné vyhlídkové věži se s 6000 let starým rašeliništěm seznámíte pěkně zblízka a z nahledu. Trochu poučení nejen o rašeliništi můžete načerpat na šesti zastaveních s informačními panely. Můžete se zde setkat s typickými rašeliništními rostlinami, např. rašeliničky, ostřicí chudokvětou a mokřadní, suchopýrem pochvatým, suchopýrkem trsnatým rakouským, kyhankou sivolistou, klikvou žoravinou, vlochyní sivou, klečí, z živočichů např. s chrostíky, drobnými střevlíky, ještěrkou živorodou, tetřívkem obecným.

Délka trasy 3,5 km.

■ Dědictví doby ledové –

– Přeshraniční naučná stezka

Stezka vede I. zónou KRNP a KPN, tedy nejceněnějšími partiemi Krkonoš. Její hlavní náplní je představení krkonošské tundry s ukázkami různých jevů a útvarů pocházející z doby ledové. Jedná se o okruh procházející např. od vyhlídky do ledovcového Obřího dolu, přes Úpské rašeliniště, Luční boudu, jámu Malého Stawu s ledovcovým jezerem, Bialý Jar, Kopu a zpět ke Slezskému domu. Při překročení státní hranice je nezbytný průkaz totožnosti! Na stezku je možné se napojit v kterémkoliv místě. Na této naučné stezce na návštěvníky čeká 9 zastavení s informačními panely.

Délka trasy 9 km. Barevný tištěný průvodce této stezky je k dispozici např. v informačním středisku v Obřím dole.

■ Naučná stezka Krkonošská tundra

Svým obsahem stezka podobná stezce předcházející. Její trasa vede z Růžové hory na Jelenku, dále Svorová hora, Sněžka, vyhlídka do Obřího dolu, Úpské rašeliniště, Polední kameny, Luční hora, Výrovka. Jedenáct informačních panelů poskytuje informace o době ledové a krkonošské tundře.

■ Vycházková trasa Vlčí jáma

Vyznačená trasa s informačními panely pojmenovaná podle dokonale vymodelovaného ledovcového karu Vlčí jáma, vám představí přírodní, stavební a historické zajímavosti západní části horského města Pece pod Sněžkou. Půldenní výlet prochází podél Zeleného potoka, s kterým doprava odbočuje samostatná trasa do romantického Zeleného dolu. K Vlčí jámě projdete rovně po směrovkách značených cestách a pěšinách kolem kapličky na Vysokém Svahu, přes Zahrádky do lesů v ledovcovém karu Vlčí jáma a zpět do Pece se zastávkou u kaple na Hnědém Vrchu.

Délka trasy 5 km.

■ Letní turistická trasa Liška

Stezka nabízí návštěvníkům 8 informačních panelů, odpočinkové místo s atrakcí pro děti a překrásné výhledy. Tištěného průvodce získáte na informačním středisku Správy KRNP v Harrachově. Stezka vede zčásti I. a II. zónou Krkonošského národního parku. Na trase shlédnete 10 m vysoký Mumlavský vodopád, přímo pod vodopádem i jinde v řecišti Mumlavy se nacházejí pěkné ukázky tzv. evorzních jevů – obří hrnce a ohlasy, dětská trsa Liška s atrakcí, rozcestí Krakonošova snídane, rozcestí U Čtyř pánů, výhled na Pančavskou louku a panoráma středních a částečně

východních Krkonoš, Růženčina zahrádka, Dvoračky, rozcestí Ručičky, Rýžoviště a zpět do Harrachova.

Tištěného průvodce získáte na informačním středisku Správy KRNP v Harrachově.

Délka trasy 20 km.

■ Výcházková trasa Aichelburg

Výcházkovou trasu Aichelburg vybudovala nevládní nezisková organizace pojmenovaná po hraběti Bertholdu Aichelburgovi. Spojuje zajímavá místa Horního Maršova, Temného dolu a Velké Úpy. Uvidíte na ní staré krkonošské chalupy, lesní hrádek ke kterému si lze půjčit klíč v Galerii Veselý výlet v Temném dole, Vlašské boudy, kde můžete ochutnat místní speciality vyrobené z mléka nadojeného na krkonošských horských loukách.

Délka trasy 8 km.

■ Výcházková naučná trasa Via Piette

Trasa začíná u vlakového nádraží ve Svobodě n.Ú. Jednotlivá zastavení s informačními panely seznamují turisty se zajímavými historickými objekty na celé trase. Přes Dolní Maršov I. trasa stoupá k Modrokamenné boudě, do Janských Lázní, k Duncanu a Muchomůrce, zpět do Svobody n.Ú.

Délka trasy 9 km.

■ Výcházková trasa Špindlerův Mlýn

Výcházková trasa vede katastrem města Špindlerův Mlýn. Spojuje zajímavá novodobá i historická místa. Trasa je vybavena informačními panely, odpočinkovými místy a naleznete na ní mnoho zajímavých výhledů na okolí města. Trasa je rozdělena na dva okruhy – zeleně a modře značený. Zelený vede z centra Špindlerova Mlýna na Krausovy boudy a vrací se zpět okolo přehrady Labská. Modrý začíná rovněž z centra Špindlerova Mlýna, pokračuje směrem do Svatého Petru (původní havířské osady). Cesta vede údolím Svatopetrského potoka až k začátku Dlouhého dolu, zde se otáčí a vrací zpět pod Kozími hřbeti, okolo kostela do centra.

■ Výcházková trasa Hříběcí

Výchozím bodem vycházkové trasy je terénní stanice KRNP u Hříběcích bud u Strážného. Zde se nachází úvodní panel s mapou. Další panely jsou věnovány například pobytu slavného českého komika Vlasty Buriana, třicetileté válce, německé kolonizaci, budnímu hospodářství, lesnímu hospodářství atd. Je zde také několik vyhlídkových a odpočinkových míst. Trasa prochází několika lučními enklávami, prochází nejceněnějšími lokalitami Krkonošského národního parku, nejvyšším místem vycházkové trasy je Liščí hora. Celý

okruh vede přes Hříběcí boudy na Tetřeví boudy, dále Dolním Dvorem zpátky do Strážného. Celá trasa je značena dřevěnými tabulkami se symbolem hříběte a zabere celý den.

■ Výcházková trasa Výr

Výcházková trasa „Výr“ začíná u horní stanice lanovky na Pláně a prochází jedněmi z nejkrásnějších scénérií Krkonoš. Konec se nachází u hotelu Horal ve Svatém Petru. Trasa probíhá z Pláně na Klínové boudy, dále přes chalupu na Rozcestí, Výrovku až k Luční boudě odkud se cesta vrací úbočím Kozích hřbetů zpět do Špindlerova Mlýna. Jedná se o příjemný celodenní výlet s možností shlédnout pozůstatky severské tundry a jedny z nejhezčích panoramat Krkonoš. Trasa je vybavena odpočinkovými místy, gravírovanými informačními tabulemi a panoramaty. Délka trasy 15 km.

■ Výcházková trasa Labský důl

Výcházková trasa začíná u sezónního informačního srubu na Dívčích lávkách a pokračuje na Labskou boudu. Vede údolím, který tvaroval ledovec. Můžete zde shlédnout pozůstatky ledovcové morény, vodopády,

z nichž Pančavský je největší v Krkonoších, meandry Labe, skalní kulis z kvádrově se odlučující žuly, ale také zbytky poškozených i mrtvých lesů působením kyselých dešťů a kůrovcových kalamit. Díky větrohoropisným systémům zde vznikaly tzv. „zahrádky“ – místa s velkou rozmanitostí květeny. Trasa je vybavena informačními tabulemi.

■ Vycházková trasa pro rodiny s dětmi v Údolí Bílého Labe

Nenáročná trasa začíná u informačního střediska terén. služby ve Špindlerově Mlýně a vede přes Dívčí lávky na Boudu u Bílého Labe. Je zaměřena na rodiny s dětmi, tomu odpovídá i vybavení. Na trase je odpočinkové místo uprostřed lesa s hřištěm a naučnými tabulemi. Cesta vede podél ubíhajících a čeřících se vod Bílého Labe obklopených příkrými svahy.

Délka 5 km.

■ První krkonošská cyklistická naučná stezka

První krkonošská cyklistická naučná stezka byla vybudována společnými silami Správy Krnap a provozovatele kabinové lanové dráhy společnosti Mega Plus s.r.o. Vede po úbočích Černé a Světlé hory přes Vlašské a Krausovy boudy. Doporučujeme návštěvu zdejší mléčné farmy Davida Sosny a ochutnat místní speciality jako tvarohocesnekovou Farmářovu svačinku nebo Medvědí mléko. K usnadnění a získání výškových metrů lze využít lanovky, která vám zdarma vyveze kolo na vrchol Černé hory jako vaše zavazadlo.

Délka trasy 16 km.

■ Trasa pro vozíčkáře v Údolí Bílého Labe

Historicky první horská trasa, jediná tohoto druhu v Krkonoších, určená lidem upoutaným na invalidní

vozik, byla otevřena cestou od Dívčích lávek v katastru Špindlerova Mlýna. Kopíruje cestu pro rodiny s dětmi, ale končí ještě před Boudou u Bílého Labe na místě zvaném Svoz. Trasa, zakončená u dětského hřiště s prolézačkami, pískovištěm a veřejným ohništěm, vyhovuje potřebám vozíčkářů, stoupání na ní nepřesahuje tři promile, měří dva a půl kilometru. Charakter cesty z hladkého asfaltu umožňuje klidný pohyb na elektrickém i klasickém vozíčku. Turisté mají možnost zastavit se u informačních panelů s popisem místních zajímavostí nebo strávit čas na speciálním odpočívadle.

Délka trasy 2,5 km.

■ Vycházková stezka pro invalidy v Janských Lázních

Vycházková stezka pro invalidy v Janských Lázních vede hlavně po Středním hřebeni nad secesní kolonádou, Rudolfovým údolím směrem k Hoffmannově boudě. Část stezek je s asfaltovým povrchem a umožňuje pohyb i vozíčkářům, část je vedena lesem po lesních cestách.

■ Naučná hornická stezka Berghaus

Jednou z mála lokalit, kde byly velmi dobře zachovány pozůstatky po dolování z nejstarších dob i z dvacátého století, je lokalita „Berghaus“, asi dva kilometry od centra obce Černý Důl. Nová naučná hornická stezka Vám prostřednictvím deseti zastavení zhruba během jedné hodiny připomene dávno zaniklé doly, vysvětlí některé způsoby středověké těžby, prostřednictvím plánek a fotografií nahlédnete také do podzemí a seznámíte se i s geologií Krkonoš.

Délka trasy cca 1 km.

NABÍDKA SPRÁVY KRMAP

oddělení ekologické výchovy pro školy a veřejnost ve školním roce 2007/08

Prezentace (Power Point)

o Krkonoších pro školy a veřejnost:

- 1) Krkonošský národní park a jeho zajímavosti (4.–9. tř. ZŠ, SŠ) – vznik Krkonoš, mrazové jevy, laviny, vegetační stupně, stručně o květeně a zvířené, lesích, loukách, ochrana přírody, ekologická výchova
- 2) Zvířena Krkonoš (1.–9. tř. ZŠ, SŠ) – vyhynulé, přemnožené druhy, zvířena dle vegetačních výškových stupňů, zvířena vod a podzemí

- 3) Květena Krkonoš (4.–9. tř. ZŠ, SŠ) – květena dle vegetačních výškových stupňů, rašeliniště, údržba horských luk, invazní rostliny
- 4) Krkonoše v zimě (4.–9. tř. ZŠ, SŠ) – sníh a led, sněhové laviny, lyžování v Krkonoších, klima Krkonoš, stopy po dobách ledových
- 5) Ptáci Krkonoš (4.–9. tř. ZŠ, SŠ) – ptáci dle biotopů, ochrana ptactva, specifika ptačího těla
- 6) Krkonošské lesy (6.–9. tř. ZŠ, SŠ) – lesy dle vegetačních výškových stupňů, les smíšený, monokultura, větrné a hmyzí kalamity v lese, hospodaření v lesích

národního parku, způsoby těžby, ochrana lesa

- 7) Geomorfologický vývoj Krkonoš (6.–9.tř. ZŠ, SŠ) – etapy geologického vývoje, ledovce, říční a ledovcová údolí, laviny, jeskyně, mrazové jevy, těžba
- 8) Historie Krkonoš – od II./08
- 9) Voda v Krkonoších a její podoby (1.–9.tř. ZŠ, SŠ) – hlavní toky, vodopády, ledovcová jezera, rašeliniště, povodně, péče o vodní toky, sníh a led, květena a zvířena vod a okolí
- 10) Ochrana přírody v Krkonoších (6.–9.tř. ZŠ, SŠ) – zóny NP, Natura 2000, turismus, sportovní aktivity v NP, stavby v NP.

Terénní exkurze s odborným doprovodem

Vhodné pro školní výlety (vybrané trasy dle věku dětí s doprovodem průvodce, komentář průvodce zaměřen na přírodovědné zajímavosti Krkonoš, dle zájmu doplněno drobnou hrou během trasy). Trasy jde po předběžné domluvě doplnit, zkrátit či kombinovat). Trasy:

A | Výchozí bod Špindlerův Mlýn

- 1) lanovkou na Medvědin – Zlaté návrší – Pančavský vodopád – Labský vodopád – Labský důl – ŠM 16 km
- 2) autobusem na Špindlerovku – Holmanka – NS Čertova strouha – Bouda u Bílého Labe – Dřevařská cesta – ŠM 12 km
- 3) lanovkou na Medvědin – Zlaté návrší – Pančavský vodopád – Labský vodopád – Prameny Labe – Harrachovy kameny – Dvoračky – Kotelní jámy – Horní Mísečky 18 km
- 4) autobusem na Špindlerovku – Malý Šišák – Polední kameny – Luční bouda – údolí Bílého Labe – ŠM 18 km
- 5) lanovkou na Pláš – Klínové boudy – Výrovka – Dlouhý důl – ŠM 14 km

B | Výchozí bod Horní Mísečky

- 1) autobusem na Zlaté návrší – Harrachovy kameny – Dvoračky – Kotelní jámy – HM 9 km
- 2) autobusem na Zlaté návrší – Harrachovy kameny – Prameny Labe – Vosecká bouda – Krakonošova snídaň – Mumlavský vodopád – Harrachov 16 km

C | Výchozí bod Pec p. Sněžkou

- 1) Obří důl – Slezský dům – Úpské rašeliniště – Luční bouda – Bucharova cesta přes Kozí hřbety – ŠM 20 km

D | Výchozí bod Janské Lázně

- 1) Těsný důl – Černá hora – Černohorské rašeliniště – Vlašské boudy (mléčná farma) – Aichelburg – Horní Maršov 25 km

E | Výchozí bod Svoboda nad Úpou

- 1) Slunečná stráň – Rýchorská bouda – Dvorský les – Sklenařovické údolí – Mladé Buky 18 km.

Jednorázové akce v 1. pololetí 2008:

23. 2. – Napříč Vrchlabím. Dobrodružná historicko-přírodovědná hra pro tříčlenné dětské týmy, od 9–12 h, sraz u Stanice MOP ve Vrchlabí

22. 4. – Den Země ve Vrchlabí. Dopolnední program v zámeckém parku zaměřený na přírodu a její ochranu

3. 5. – Vítání ptačího zpěvu ve Vrchlabí. Tradiční ornitologická akce s poslechem ptačího zpěvu, pozorováním ptactva, kroužkováním

16.–18. 5. – Poznávací exkurze do NP Podyjí. Pro děti z přírodovědných oddílů

24. 5. – Evropský den parků – exkurzní trasa v NP s přírodovědnými zastaveními

3. 6. – Uklidíme Krkonoše. Tradiční úklid frekventovaných turistických tras se strážci KRNP se závěrečným posezením u ohně s občerstvením, pro děti ZŠ, SŠ, doprava do 30 km zajištěna

6.–8. 6. – Učitelský přechod Krkonoš. Třídenní putování českými i polskými Krkonošemi s přespaním na loveckých chatách

Projektové vyučování:

Ptáci kolem nás. Dvoudenní projekt pro školní třídu zaměřený na poznávání ptactva Krkonoš (1. den ve škole, 2. den ornitologická vycházka ve Vrchlabí s odchytom a kroužkováním). Termín květen 08, objednávky do konce dubna.

Zoologická soutěž pro SŠ

12.–16. 5. na KSEV Rýchorská bouda – zoologický kurz pro vítěze této soutěže

Prázdniny – letní tábor Mladých ochránců přírody

30. 7.–8. 8. tábor pro děti na KSEV Rýchorská bouda. Od 9–15 let, zaměřený na poznávání krkonošské přírody (odchyty a kroužkování ptáků, botanické a lesnické terénní exkurze, hry, atp.)

Všechny programy a přednášky pro školy provádíme zdarma.

Podrobné informace, objednávky:

tel. č. 499 456 321–2, e-mail: oev@krap.cz, průběžně i na www.krap.cz.

KRKONOŠSKÉ STŘEDISKO EKOLOGICKÉ VÝCHOVY RÝCHORSKÁ BOUDA nabídka na 2. pololetí školního roku 2007/08 a na prázdniny 2008

11.–17. 2. – Zimní tábor mladých ochránců přírody. V době jarních prázdnin okresu Trutnov výpravy do přírody na běžkách, pozorování a poznávání zimní přírody, stavba iglú, sněžnice.

3.–9. 3. – Pobyť pro rodiny s dětmi v době jarních prázdnin okresu Hradec Králové. Výlety na běžkách s průvodcem, sněžnice, stavba iglú, stará řemesla, prezentace o přírodě.

10.–15. 3. – Pobyť pro rodiny s dětmi v době jarních prázdnin okresu Náchod. Program stejný jako u předchozího termínu.

14.–16. 3. – Předvelikonoční setkání přírodovědných kroužků. Zaměřeno na velikonoční tradice.

22. 4. – Den Země na Rýchorách. S tradičním programem: lidová řemesla, pozorování živé i neživé přírody, ukázky alternativních zdrojů energie, hrabání jarní louky, soutěže, ukázky sokolnictví.

7.–13. 7. – Puťák napříč Krkonošemi. Pro děti od 10 let z přírodovědných kroužků.

8.–15. 7. – Brigáda dobrovolníků na pomoc přírodě v KRMAP.

18.–27. 7. – Projekt Krkonošská příroda. Pro studenty středních škol a gymnázií.

10.–17. 8. – Letní tábor mladých ochránců přírody. Pro děti od 6 do 16 let se zájmem o poznávání a ochranu přírody.

18.–23. 8. – Letní pobyt pro rodiny s dětmi. Polodenní a celodenní výlety za poznáním Krkonošského národního parku, stará řemesla.

24.–31. 8. – Brigáda dobrovolníků na pomoc přírodě v KRMAP.

Informace, přihlášky: ksev@krap.cz, 499 89 51 07

EXPOZICE LESNICTVÍ A MYSLIVOSTI NA ŠINDELCE

Srdečně Vás zveme k návštěvě Expozice lesnictví a myslivosti v Harrachově. Je umístěna v žulové budově známé jako Šindelka, hned vedle autobusového nádraží. Ať už ji navštívíte v rámci školního vyučování, školního výletu, s přírodovědným oddílem, anebo soukromě, doufáme, že bude zdrojem poučení i pobavení. A na co se můžete těšit?

Lesnická část expozice je umístěna v přízemí budovy a seznamuje návštěvníky ve dvanácti tematických celcích s lesnickou problematikou, od vytěžení lesního porostu přes přiblížení kmenů k cestám a jejich odvoz k dalšímu zpracování až po následnou obnovu lesa a péči o něj. Setkáte se zde např. s figurínou dřevorubce svážejícího na saních dřevo, uvidíte trhače šišek, který leze pomocí stupaček do koruny smrku „prorůstajícího“ z přízemí do patra. Seznámíte se s výrobou šindelové střešní krytiny, ale většinu návštěvníků nejvíce upoutá funkční model plavení dřeva se zurčící vodou, dřevěnými „kládami“ a vypustitelnou přeprádkou – klauzou.

Textová část expozice je omezena na minimum – mnohem větší prostor je dán obrazu (asi 70 fotografií) a zejména trojrozměrným předmětům (asi 350 exponátů). Na pěti místech expozice běží nepřetržitě krátké

videopořady k jednotlivým tématům a v patře je navíc umístěn promítací kout s projekcí krásných záběrů z přírody, doplněných hudebním doprovodem.

Myslivecká část expozice v patře budovy se věnuje ve dvanácti samostatných vitrínách myslivosti od historie po současnost. Připomíná např. myslivecké tradice, lovnou zvěř, šelmy, dravce, ptáky, lovecké zbraně a psy, myslivost v umění a běžném životě. Na jednoduchém zařízení si můžete vyzkoušet své znalosti v rozpoznávání stop zvířat, na štítové stěně lze na shozech sledovat osm let vývoje paroží jelena. Kromě prostoru s prezimovací obůrkou plnou vycpanin lesní zvěře se sem vešel i kompletní posed s figurou myslivce na čekaně a rovněž figura hraběcího lesníka ve slavnostní uniformě z 2. poloviny 19. století, jak „hlídá“ kus horské přírody.

Turisty a sběratele upozorňujeme, že jsme k této expozici vydali dřevěnou turistickou známku a příležitostné razítko.

Kontakt: Lesnická a myslivecká expozice Správy KRMAP, 512 46 Harrachov 269, tel.: 481 528 310
Otevírací doba: Út – Ne, 9:00–12:00, 13:00–17:00

Mgr. Václav Mikule, vmikule@krap.cz

ŽÁBY BIJÍ NA POPLACH

Kampaň Evropské asociace zoologických zahrad na záchranu obojživelníků v roce 2008

Do kampaně Evropské asociace zoologických zahrad a akvárií (EZA) na záchranu obojživelníků „Žáby bijí na poplach“ se zapojila i Zoologická zahrada ve Dvoře Králové nad Labem. Důvody?

Obojživelníci mnoha způsoby významně obohacují naše životy a náš svět:

1. Hrají důležitou roli v ekosystému, ať už jako predátoři nebo jako kořist, pomáhají udržovat rovnováhu v přírodě. Tam, kde zmizí, dochází k problémům.
2. Jsou důležití jako regulátoři bezobratlých živočichů, kteří způsobují člověku škody. Přítomnost obojživelníků zvyšuje úspěšnost zemědělských výnosů.
3. Kůže obojživelníků produkuje látky, které zabíjejí mikroby a viry, což pro budoucnost otevírá možnost léčby široké škály nemocí včetně HIV.
4. Biologové pokládají obojživelníky za „indikátory čistého životního prostředí“, protože bývají jako první zasaženi nepříznivými vlivy životního prostředí. Vykazují-li tedy stav obojživelníků pokles, znamená to varování pro ostatní druhy živočichů včetně člověka. Kůže obojživelníků je vysoce propustná a umožňuje snadnou kontaminaci celého těla – právě to z těchto živočichů činí indikátory kvality životního prostředí.
5. Žáby mají v lidské kultuře speciální postavení již po mnoho století, jsou pokládány za ztělesnění života a štěstí.

Dnes však jsou obojživelníci ohroženi stejnou měrou jako před 65 miliony let dinosauři. V celosvětovém měřítku od roku 1980 zmizelo už 122 druhů obojživelníků a dalších 435 druhů vymizí z přírody v blízké budoucnosti, pokud nebudou učiněny kroky k jejich záchraně. Z 5918 je třetina až polovina ohrožena vyhynutím. 1896 druhů obojživelníků (32,2 %) je řazeno v rámci Červeného seznamu ohrožených druhů živočichů IUCN do kategorií CR – „kriticky ohrožené druhy“, EN – „ohrožené druhy“ a VU – „zranitelné druhy“, zatímco k dalším 1383 druhům (23 %) nejsou k dispozici dostatečné údaje (DD). Pro cca 450 druhů obojživelníků je chov v lidské péči jedinou nadějí pro přežití.

Důvodů ohrožení je celá řada – jde zejména o **změny jejich životního prostředí** vyvolané člověkem – jeho vysušováním a znečišťováním, působením pesticidů, invazních druhů a nadměrným sběrem. Krize obojživelníků se také pojí s **klimatickými změnami** – v důsledku vyšších teplot dochází k vysušování vlhkých oblastí, které obojživelníci potřebují k životu, a představuje stresový faktor, což vede k větší vnímavosti vůči nemocem. Aktuálně je pro ně nejnaléhavějším globálním nebezpečím plísňové onemocnění **chytridiomykóza**, nemoc smrtelná pro stovky druhů obojživelníků a během posledních 50 let se

z Afriky pomalu šíří po celé planetě. Globální změna podnebí by mohla tento problém ještě akcelarovat.

Plány a programy na záchranu obojživelníků

Vědci z celého světa vytvořili nouzový plán zvaný Akční plán pro záchranu obojživelníků (Amphibian Conservation Action Plan – ACAP) zahrnující výzkum, monitoring a záchranu v přírodě. Druhy, které nemohou být zachráněny v přírodě, chtějí zachránit prostřednictvím projektu **Archa obojživelníků** (Amphibian Ark, AArk). Tento plán je jednoduchý, ale vyžaduje dotace v celkové hodnotě 50 milionů USD.

Archa obojživelníků (AArk) je program, který je koordinován specialisty z IUCN (CBSG), specialisty pro obojživelníky a Světovou asociací zoologických zahrad a akvárií (WAZA) a je podporován celosvětovou sítí zoologických zahrad a akvárií s cílem pomoci ohroženým druhům obojživelníků. Hodlá zachraňovat ohrožené druhy žab a umísťovat je do „chráněné péče“ ve stovkách vybraných zoologických zahrad, akvárií a dalších partnerských institucí na celém světě s cílem chovat je a rozmnožovat a tím zajistit dlouhodobé přežití těchto druhů obojživelníků, jejichž ochrana v přírodě není v současnosti možná. Cílem je vypouštět tyto zachráněné druhy obojživelníků do přírody, jakmile to bude možné. Tímto způsobem se může podařit zachránit před vyhynutím stovky druhů žab a dalších obojživelníků.

Organizace, které podporují Archu obojživelníků, povedou celosvětovou osvětovou kampaň pod názvem **„2008 – Rok žáby“** s cílem: Rozšiřovat obecné povědomí vládních institucí, světových médií, učitelů a široké veřejnosti o zranitelnosti obojživelníků a o krizi, které čelí. Dále získávat finanční prostředky prostřednictvím sponzorů, dobročinnosti a vládní podpory projektu Archa obojživelníků a zajistit tak dlouhodobé přežití obojživelníků. Finance budou shromažďovány do celosvětového fondu, ze kterého bude čerpat skupina specialistů (CBSG). Finance budou pokrývat výdaje na získávání a transport obojživelníků, bioochranu – zahrnující budování chovných zařízení a pokrytí mzdových a personálních výdajů, výdaje na výchovné workshopy a na osvětovou kampaň.

Kampaň na záchranu obojživelníků naučí svět odvážně a jistě čelit největšímu problému životního prostředí naší planety. Výzkumy ukazují, že podmínky života na naší planetě zajímají dospělé i děti. Mnozí jsou znepokojeni, ale nevědí, jak pomoci. Široká veřejnost proto dostane možnost zúčastnit se projektu „Archa obojživelníků“ a při pohledu zpět zjistit, že společné úsilí může zastavit ekolo-

gickou katastrofu. „Rok žáby“ tak dá lidstvu sílu čelit dalším problémům životního prostředí.

Důležité je ovšem i finanční zabezpečení projektu. Cílem je nejen osvěta, ale i fundraising – získat 750.000 EUR na 20 vybraných projektů v „horkých částech světa“. ZOO Dvůr Králové n. L. se pokusí o získání min. 1.500 EUR. Budou podpořeny projekty Archy obojživelníků (Amphibian Ark) na záchranu obojživelníků přímo v terénu.

Komise vzdělávání a marketingu Unie českých a slovenských zoologických zahrad se dohodla na společných aktivitách:

14. 2. 2008 na sv. Valentýna – oficiální zahájení mediální kampaně

12. 3. 2008 na sv. Řehoře (žába hubu otevře) – zahájení vlastních aktivit

Doporučené termíny, vhodné pro další aktivity:

22. 4. 2008 Den Země

1. 5. 2008 May Day

Na podporu ochrany obojživelníků také výbor České herpetologické společnosti jako „Obojživelníka roku 2008“ vybral mloka skvrnitého (*Salamandra salamandra*) – loni jimi byl prohlášen skokan ostronosý.

(red) podle podkladů ing. Tomáše Hajnyše
education@zoodvurkralove.cz

KRAJINA KRKONOŠ V PROMĚNĚ STOLETÍ

Prvního září 2007 byla v galerii Veselý výlet v Peci pod Sněžkou slavnostně pokřtěna čerstvě narozená kniha Krajina Krkonoš v proměně století, kterou vydalo nakladatelství Veselý výlet pro Správu Krkonošského národního parku. Autoři Pavel

Klimeš a trutnovský fotograf Ctibor Košťál odvedli pořádný kus práce a prochodili nejen kout našich hor.

Myslím si, že je to kniha, kterou by si měl, když už ne přečíst, tak aspoň prolistovat nejen každý obyvatel Krkonoš, ale i milovník naší krajiny a její historie. Najdeme v ní černobílé fotografie různých míst Krkonoš – především krajin poznamenaných lidskou činností – krajin s chalupami, boudami, cestami, loukami, fotografie pohledů na různé obce a městečka. Jde vždy o dvojice snímků – na jedné straně stará fotografie nejčastěji z dvacátých a třicátých let a vedle ní tentýž záběr ze současnosti. Z fotografií a komentářů (v češtině a němčině) poznáme, jaké proměny naše krkonošská krajina během posledních zhruba sta let prodělala, co bylo dobře, co špatně, jakých chyb se dopustili různí „budovatelé a přestavovatelé“ na

cenných památkách lidové architektury, jak se změnila tvář sídel, jaké nevhodné zásahy do krajiny se udály i pod křídly národního parku ...

Autor textů Pavel Klimeš upozorňuje na změny, hodnotí je, chválí i kritizuje. Dá se předpokládat, že jeho komentáře určitě vyvolají diskusi, u někoho pochvalu, u jiného nesouhlas... Jsou tu jmenováni architekti i občané – jedni pochváleni za citlivý přístup, za příkladnou péči o chalupu či pozemek, jiným připomenuto, že na tváři horských sídel mnohé pokazili, zničili jedinečnou památku, něco si neoprávněně rozebrali, přivlastnili...

Některé snímky určitě překvapí – jsou totiž místa, která se změnila tak dokonale, že se ani nechce věřit, že fotograf stál při pořizování snímku na stejném místě. Tam, kde ještě na prvorepublikovém snímku stojí rodina ve svátečních oděvech před upravenou chalupou s hospodářstvím, je dnes už vzrostlý les... Nevěříte? Tak se do knížky podívejte!

K dostání je na Správě Krkonošského národního parku, v galerii Veselý Výlet, ale určitě i v mnohých knihkupectvích.

Hana Kulichová,
sever@ekologickyvychova.cz

KRKONOŠE – PŘÍRODA, HISTORIE, ŽIVOT

V listopadu 2007 vydalo nakladatelství BASET ve spolupráci s Krkonošským národním parkem rozsáhlou několikasetstránkovou publikaci, na jejímž vzniku se podílela řada renomovaných autorů (geologové, zoologové, botanici, historikové, etnografové). Jde o dal-

ší svazek edice Krajina a lidé. Obsahuje víc než 3000 barevných fotografií, 400 dobových fotografií, součástí knihy je CD-ROM. K nahlédnutí je na www.baset.cz. Při objednání u nakladatele na baset@ok.cz je za 1200,- včetně DPH.

(red)

KONFERENCE O EKOLOGICKÉ VÝCHOVĚ V INDICKÉM AHMEDABADU

V roce 2007 uplynulo 30 let od první mezivládní konference o ekologické výchově v Tbilisi. Tehdejší konference byla klíčovým historickým předělem ve vývoji ekologické výchovy – většina zemí světa tu společně poprvé formulovala její základní principy, které jsou platné dodnes. K výročí této události svolala OSN na 29. listopadu–1. prosince 2007 další obdobné setkání do indického Ahmedabadu.

Konferenci pořádalo UNESCO, Program OSN pro životní prostředí UNEP a indická vláda. Dominovala témata známá i z českého prostředí:

- co znamená posun od ekologické výchovy k výchově pro udržitelnost či udržitelný rozvoj – jde hlavně o důraz na aktivní občanství, tj. o účast ve věcech veřejných, o kompetenci jednat?

- jaké jsou změny ve vzdělávání za 30 let od Tbilisi (posun od důrazu na množství znalostí ke schopnostem zvládat různé situace a procesy)?

- jak důležitý je pro výchovu a harmonický rozvoj člověka kontakt s přírodním prostředím?

- a také: budou klimatické změny hlavním tématem ekologické výchovy v příštích letech? (Zazněla zde např. burčující teze, že klimatické změny mohou v rozvojových zemích způsobit v příštích letech smrt více lidí než doposud chudoba.)

Právě v posledním tématu se asi nejvíce projeвило složení účastníků, odlišné od všech podobných akcí, které jsem zatím navštívil. Poprvé nepřevládali Evropané a Severoameričané, ale lidé z ostatních částí světa. Nutnost zmírnění klimatických změn zněla v jednotlivých pracovních jednáních i závěrech konference velmi silně a stejně důrazně byla připomínána i hlavní odpovědnost těch zemí, které vzhledem k svému dosavadnímu

rozvoji vlastní příspěvek k tomuto i dalším problémům už přečerpaly. Právě to by se podle závěrů konference mělo stát klíčovým obsahem ekologické výchovy v té části světa, k níž patří i Česká republika.

Česká republika byla zastoupena celkem 3 účastníky – zástupkyní Ministerstva školství, autorem článku – ředitelem střediska ekologické výchovy SEVER, jako zástupcem Ministerstva životního prostředí, a pracovníci Centra Univerzity Karlovy pro životní prostředí. Presentace českých zkušeností zazněla v jednom z klíčových jednání – na tzv. „governmental session“, a ukázala, že se v české ekologické výchově můžeme chlubit kombinací toho nejlepšího, co se ve světě v této oblasti daří – mnohaletou historií, zajištěním v legislativě a v institucích od vlády před kraje po střediska ekologické výchovy, zakotvením ekologické výchovy jako průřezového tématu v probíhající školské reformě i rozvinutou sítí středisek ekologické výchovy. V rámci příspěvku jsem mohl představit účastníkům i dva projekty pilotně realizované mimo jiné také v Královéhradeckém kraji – „Škola pro udržitelný život“ a „Vzdělávání školních koordinátorů ekologické výchovy“. Ohlasy ukázaly, že přístupy v České republice jsou v mnohém podobné situaci v zemích jako je Nizozemí, Kanada, Austrálie, ale také hostitelská Indie. To otevírá možnost partnerských vztahů a společné práce na některých projektech. Jiné země s ekologickou výchovou teprve začínají a mohou naše zkušenosti využít jako inspiraci.

Zázemí konference tvořilo město plné kontrastů – město, kde začal historický Gandhího pochod za nezávislost Indie, město, kde se stále ještě setkáváte s Indií snů Pétí Bajzy se slony, velbloudy a posvát-

nými kravami... Jde však zároveň o jedno z největších center obchodního života s dynamicky se rozvíjející „novou ekonomikou“, ale i město plné prachu a smogu, v němž odhadem 40% obyvatel žije ve slumech (a těžko říci, kolik z nich žije bez jakéhokoli přístřeší přímo na okraji silnic, přetížených chaotickým dopravním ruchem a halasem živých i neživých dopravních prostředků všeho druhu a stářím).

Užší zázemí konference tvořila oáza kontrastující s ruchem subtropického velkoměsta – areál nevládního Střediska ekologické výchovy, tvořený několika budovami rozptýlenými v parku zabydleném místními rostlinami, burunduky, hady a také 250 pracovníky. V areálu se kromě nich bez potíží a tlačenic na čtyři dny rozptýlilo dalších 1200 účastníků konference z asi 80 států. Velká část jednání a doprovodných akcí probíhala pod širou oblohou. Středisko ekologické výchovy začalo před lety jako místní iniciativa výsadbou několika stromů – navzdory místním úřadům a policii. Dnes jde o organizaci s celoindickou i mezinárodní působností, která má v Ahmedabadu hlavní sídlo, ale další pracoviště má na mnoha místech Indie, jižní Asie a také v Austrálii. Zasluhou organizátorů se podařilo mezinárodní jednání propojit s místním životem a dědictvím. Panelové diskuse a oficiální prezentace osvěžovaly akce s místními hudebníky, divadelníky i výrobci – profesionálními gudžarátskými tkalci, barvíři či šperkaři i příslušníky minorit nedávno přestěhovaných z domorodých vesnic do okolních slumů, kteří tu díky zájmu cizinců znovu objevovali hodnotu své původní kultury.

Jiří Kulich, SEVER, Horní Maršov,
sever@ekologickavychova.cz

ZEMĚ VE ZNAMENÍ KIWI – II. ČÁST

V minulém čísle Ekotonu v první části článku o Novém Zélandu a jeho ekologických problémech jsme si mimo jiné připomněli národní ikonu této země – kivi (angl. kiwi) – starobylý rod nelétavých ptáků (*Apteryx*), který sehraává pozitivní roli ve vývoji ekologického citění obyvatelstva a tím i péči o tamní přírodu. Světovou veřejnost zajímají zejména turisticky hojně využívané národní parky (asi pětina plochy ostrovního státu), pro místní obyvatele je důležité i řešení environmentálních problémů každodenního života. V tomto pokračování se zaměříme právě na tato témata, tak, jak je poznala ekologická Expedice KIWI 2007, která na jaře minulého roku putovala touto zemi na trase asi 8000 km.

Budou se přepisovat učebnice?

Výprava na Nový Zéland je vždy náročnou záležitostí, bez ohledu na to, jakou formou zde hodláte cestovat – zda po nejznámějších turistických destinacích jako turista opatrovaný cestovní kancelář, či jako tramp, který plánuje expediční přechod divočinou. Cesta na

opačný konec zeměkoule znamená asi třidvacet hodin v letadle s různě dlouhým mezipřistáním a časovým posunem o jedenáct hodin kupředu, a přiměřeně únavné bývá i putování po ostrovní zemi asi čtyřikrát větší než Česko, které se vždy nasčítá na několik tisíc kilometrů. Je dobré si před odletem trochu vylepšit fyzickou

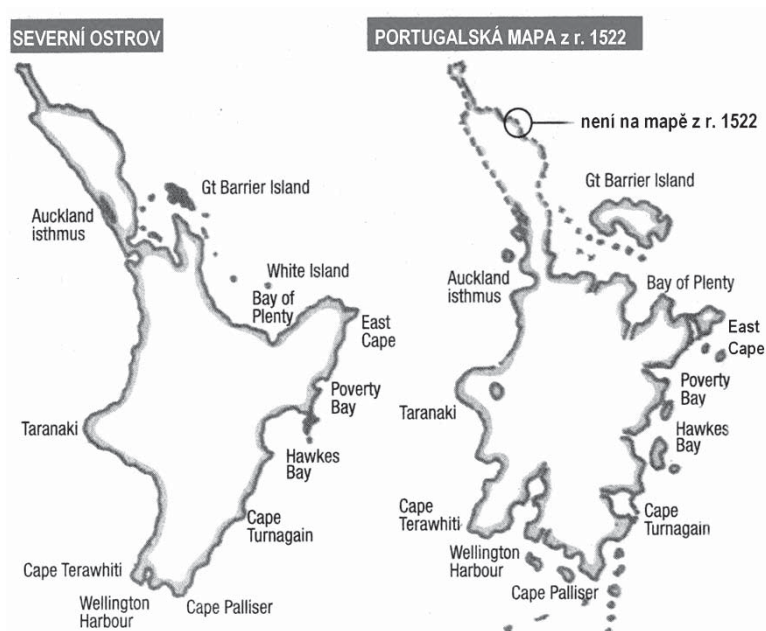
a věnovat také pár hodin studiu cestovní literatury či internetových stránek a získat alespoň základní přehled o novozélandských skutečnostech. Vloni měla tahle odborná příprava dokonce příchut' senzace...

Nový Zéland tvoří dva velké ostrovy – Severní a Jižní – a hrst menší ostrůvků a skalisek rozhoze-

ných v Tasmanově moři a v Tichém oceánu. V hodinách zeměpisu se odněpaměti učí, že zde jako první Evropan přistál holandský mořeplavec Abel Tasman při plavbě kolem Austrálie v roce 1642 a dal ostrovní zemi jméno po holandské provincii Zeeland. Jeho poznatky ve své době upadly téměř v zapomnutí, neboť Holanďané nemínili území kolonizovat. Pro západní svět se skutečným objevitelem stal až britský kapitán James Cook, který souostroví navštívil v roce 1769 při hledání legendárního jiho-mořského kontinentu a do roku 1770 ho důkladně prozkoumal a zmapoval. (Připomeňme ovšem, že první Polynésané se tu usadili už záhy po počátku našeho letopočtu, byť k hlavní migrační vlně maorského obyvatelstva došlo až ve 13.–14. století.)

Jenže na jaře 2007 vyšla kniha australského historika a publicisty Petera Tricketta „Beyond Capricorn“ (Za obrátníkem Kozoroha), kvůli níž se možná budou přepisovat školní učebnice. Tvrdí totiž, že ostrovy dlouho před Tasmanem a Cookem – už v roce 1522 – objevili Portugalci. Z pověření portugalského krále Manuela I. se tehdy flotila čtyř plachetnic pod velením kapitána Christavo Mendoncy vydala za bájnou zlatou zemí, o níž se již ve 13. století zmiňoval Marco Polo. Z obavy před konkurencí španělských dobyvatelů však zůstala její plavba utajena v archívech. Autor opírá svoji teorii o nález francouzské mapy ze 16. století, která využila zákresy portugalských kartografů – po počítačovém zpracování oblasti na východ od Austrálie se z hlubin věků vynořily obrysy ostrova, na první pohled shodné s novozélandským Severním ostrovem! Přistání Portugalců – zdá se – potvrzuje i nález středověké dělové koule a přilby portugalského původu v dnešním

↑ Mapa, která údajně dokládá objev Nového Zélandu Portugalci už v roce 1522.

wellingtonském přístavu, a zejména fakt, že na oné dávné mapě je asi stovka zeměpisných jmen shodných s dodnes používanými názvy.

Nejspíš si však ještě počkáme, zda Trickettova teorie dojde všeobecného uznání, tím spíš, že už

enklávy s vycházkovými trasami za přírodními zajímavostmi – třeba vodopády či jezery, porosty mangrovů či gigantickými „pravěkými“ stromy kauri – a nikde nechybějí přehledné místopisné a ekologické informace. Pro environmentální interpretaci – osvětové využití pří-

„Už máme z těch novozélandských důchodců depku – jsou rychlejší než my!“ (Zápis v návštěvní knize záchytného srubu Whanganui Hut, stezka u jezera Waikaremoana, národní park Te Urewera, 1. 3. 2007, Renča a Hanka, 26 let, Brno.)

záhy po zveřejnění vzbudila nevoli v britské části světa, pyšné na plavby a průzkumy kapitána Cooka.

Národní parky a veřejnost

Nový Zéland je na první pohled zemí plotů, podobně jako třeba Britské ostrovy. Pozemky na dvou třetinách ostrovní země jsou soukromým vlastnictvím farmářů a ohrady obmykají doslova celá pohoří, lesní porosty, řeky i jezera. Ale přesto se mezi nimi najdou

rodního prostředí – zde ekologové a instituce veřejné správy aplikují bez nadsázky všechny dostupné možnosti. Včetně levných tábořišť – kempů ve správě DOC – a početných informačních středisek. Dobrou tradicí jsou také poměrně častá odpočívadla při silnicích, vybavená nejen stolky, lavičkami a toaletami pro mototuristy, ale často i textovými informacemi o přírodním prostředí, jeho ochraně a problémech. Na mnohých lze také bez problémů přenocovat (stanovat).

Nový Zéland a národní parky

Přestože je většina oplocené zemědělské krajiny dostupná jen vizuálně, i pohled na pastviny, rozptýlenou zeleň či lesy vlnící se v údolích mezi vyhaslými či dosud živými sopkami (těch mlčenlivých bývají někde až desítky na jediném čtverečním kilometru!) patří k jedinečným zážitkům. A bez nadsázky „zaplavující“ pocit splynutí s přírodou se pak dostaví při vstupu do kteréhokoliv z národních parků nebo jiných chráněných území – ta nemají odstupňované zóny sídelní či kulturní krajiny a původní přírodu jen na nemnoha hektarech jako u nás, ale jsou skutečnou divočinou s ohromující rozlohou buše, s „měsíční“ sopečnou krajinou, vysokohorskými pláňmi a bílými hřebeny, s jezery a řekami... Na celkové ploše České republiky.

NÁRODNÍ PARKY NOVÉHO ZÉLANDU

Aktuálně jsou zřizovány podle Zákona o národních parcích (1980). Jejich historie začíná již na sklonku 19. století, kdy maorský náčelník Te Heheu Tukino věnoval národu rozlehlé sopečné území v nitru Severního ostrova, jež se stalo prvním parkem v zemi (NP Tongariro). Dnes je na Novém Zélandu 14 národních parků na ploše celkem 25 000 km². V seznamu jsou řazeny od severu k jihu; s rostoucím uplatňováním práv domorodé menšiny v posledních letech se nedílnou součástí některých původně anglických názvů staly i maorské ekvivalenty.

Severní ostrov

NP Tongariro – 796 km², založen 1887, zahrnuje tři aktivní sopky Ruapehu, Ngauruhoe a Tongariro; jednodenní stezka Tongariro Crossing v blízkosti vrcholů dvou vulkánů je turisticky zatíženou magistrálou, zbývající území však chrání a návštěvníkům nabízí téměř liduprázdné a světově unikátní prostředí živé sopečné krajiny.

NP Te Urewera – 2 127 km², zřízen 1954, je spolu se sousedním lesním parkem Whirinaki největší oblastí původních lesů na Severním ostrově; v horách jsou

skryty maorské vesnice, turisty je vyhledáván zejména okruh u jezera Waikaremoana.

NP Egmont – 335 km², založen 1900, je nazván podle spící sopky Mount Taranaki/Egmont, jejíž symetrický kužel je výraznou krajinnou dominantou.

NP Whanganui – 742 km², založen 1986, tvoří jej státní lesy na pobřeží Whanganui, třetí největší řeky Nového Zélandu a nejdelšího toku Severního ostrova (290 km); řeka hraje významnou roli v maorských legendách a je také maorským kmenovým majetkem, nikoliv součástí národního parku.

Jižní ostrov

NP Kahurangi – 4 520 km², založen 1996, druhý největší národní park v zemi, leží na severozápadně Jižního ostrova a tvoří jej vizuálně působivá, odlehlá vnitrozemská i pobřežní horská krajina s původní květenou a zvířenou.

NP Abel Tasman – 225 km², zřízen 1942, nejmenší národní park v zemi, chrání především půvabné písčité pláže a přílivové zóny podél pobřeží Tasmanovy zátoky.

➔ *Gejzír Pohutu v Rotorua
je největší na jižní polokouli*

Divočina – buš, bažiny, vulkanický terén, či třeba plocha ledovců – je ovšem většinou neprůchodná a dostupná jen po upravených stezkách. V každém národním, či lesním parku jsou jich desítky až stovky kilometrů a turista může „zmizet“ v lůně přírody na celé týdny. Vstup do státních chráněných území je bezplatný, za přenocování v nich se ovšem platí – od cca 4 NZD do 20 NZD v záchytných samoobslužných srubech, na tábořištích asi polovinu (novozélandský dolar je cca 15,50 Kč). První krok proto vždy vede do návštěvnického centra, kde lze získat také mapy, pokyny a informace (bývají tu i ekologické expozice a interaktivní prezentace) a pak

už následuje svobodný pohyb fascinující divočinou... Přestože v posledních letech byla omezena možnost tábořit kdekoli a stan se smí postavit jen na dohled od záchytné chaty. (Do speciálně

chráněných území – například lokalit světově ohrožených druhů fauny – na ploše 550 km² ovšem nutno mít zvláštní povolení).

Nejlépe připravené úseky stezek, mnohde i s urovaným vyštěr-

NP Nelson Lakes (Nelsonova jezera) – 1 018 km², zřízen 1956, tvoří ho členitá horská scenerie, zahrnující také lesnaté pobřeží jezer Rotoiti a Rotoroa.

NP Paparoa – 306 km², zřízen 1987 na západním pobřeží Jižního ostrova mezi Westportem a Greymouthem, zahrnuje turisticky populární Pancake Rocks („Palačinkové skály“) s erozí vypreparovanými vrstvami sedimentární horniny.

NP Arthur's Pass (Arthurův průsmyk) – 1 144 km², založen 1929, členitá vysokohorská oblast na obou stranách hlavního rozvodí novozélandských Jižních Alp.

NP Westland/Tai Poutini – 1 175 km², zřízen 1960, táhne se podél nejvyšších vrcholů Jižních Alp, jejichž úbočí pokrývají husté deštné pralesy (k jejich početně významné, avšak nepůvodní fauně patří jelen, kamzík a tahr); na pobřeží jsou pozůstatky historické těžby zlata.

NP Aoraki/Mount Cook – 707 km², zřízen v r. 1953 jako vysokohorský park s nejvyšší horou země Aoraki/Mt. Cook (3 754 m) a s nejdelším Tasmanovým ledovcem (29 km). Spolu s NP Westland byl

zařazen do území Světového kulturního dědictví (WHS).

NP Mount Aspiring – 3 555 km², zřízen 1964, komplex vysoce zaledněné horské krajiny v okolí hory Mt. Aspiring (3,036 m), druhý nejvýše položený park v zemi.

NP Fjordland – 12 519 km², založen 1952, největší národní park Nového Zélandu a jeden z největších na světě; k dramatické vysokohorské scenerii patří hluboko zaříznuté fjordy, ledovce a jezera ledovcového původu i vodopády; leží zde turisticky vysoce frekventovaná místa (populární Milford Sound s fjordem a výhledem na Mitre Peak) i zcela odlehle a nepřístupné lesy, v nichž žije populace takahe, jednoho z nejvzácnějších ptáků světa; území je navrženo za světové kulturní dědictví.

Stewartův ostrov

NP Rakiura – 1 500 km², založen v r. 2002 na izolovaném a téměř neobydleném Stewartově ostrově jižně od Jižního ostrova. Území deštných pralesů a členitého pobřeží Tichého oceánu dává šanci spatřit živý symbol Nového Zélandu – kivi hnědého.

kovaným povrchem, povalovými chodníky, mostky atd., patří k tzv. velkým trasám (great walks), kde je táboření nejdražší. Je jich na Novém Zélandu celkem devět a těší se největšímu zájmu návštěvníků, i těch fyzicky méně zdatných. Většinu však tvoří bezpočtu kilometrů „obyčejných“ stezek a lze si vybrat i trasy skutečně expediční. Někde má pojem stezky jen málo společného s komunikací – například na nejjižnějším Stewartově ostrově v národním parku Rakiura je vyznačen tzv. Severozápadní okruh jako osa, umožňující proniknout liduprázdným deštným pralesem, který kryje

kopcovatou pobřežní krajinu. Při výpravě za legendárním kivi jsme tu za jedenáct dní zdolali celkem 125 „mapových“ kilometrů, ve skutečnosti asi dvojnásobnou vzdálenost s celkovým převýšením bezmála Mt. Everestu. Sotva znatelnou pěšinu mezi kořeny pralesních velikánů a ve stínu stromových kapradin střídaly dlouhé úseky mazlavých bažin, z desítek potočních roklí bylo nutno se blátem doslova vyhrabat, nepříjemně klouzaly také balvanité úseky pobřeží, pod nohama ujížděl i písek v rozlehlých přesypech. Skutečné expediční podmínky, po nichž prahne srdce přírodovědce či sportovního turisty...

Návštěvníka národních parků však neovlivňuje jen exotická příroda subtropů a aktivního vulkanického prostředí (Severní ostrov), mořských fjordů a velehor (650 km dlouhé pásmo Jižních Alp na

Jižním ostrově). Jeho ekologické cítění vytvářejí i správní lidé na správném místě. Patří k nim maorský ranger (strážce) Antoni Nicholas, s nímž jsme se setkali v sopečné pustině národního parku Tongariro. Nezapomenutelným způsobem dokázal spojit součást tradic svých předků – „haka“, válečný tanec, zastávajícího také roli svérázného uvítacího ceremoniálu s výhrůžnými gesty a grimasami, které mají udržet protivníka v patřičných mezích – s posláním ekologické výchovy. Jeho poselství „Toitu te whenua – ponechme zemi nedotčenou!“ nás pak provázelo v každém dalším okamžiku putování.

Maorové, odpadní vody a lesy

Poučný případ, jak může veřejné mínění ovlivnit péči o životní prostředí, je z osmdesátých let minulého století znám z Rotoruy, města na severovýchodě Severního ostrova (v regionu Bay of Plenty, Zátoka hojnosti). Od roku 1882 byly odpadní vody z dnešní stotisícové komunity vypouštěny do stejnojmenného jezera, které na ploše 54 ha zaplavuje dávnou sopečnou kalderu (je hluboké 2–6 metrů). Přestože v posledních letech šlo o přečištěné vody z městské čistírny, vykazující jen minimální obsah znečištění, v jezeře se dlouhodobě projevovaly vlivy eutrofizace dusíkem, fosforem a dalšími živinami, což nepříznivě ovlivňovalo původní ekosystém, využívaný i jako rekreační zázemí města. Protestovali zejména příslušníci zdejšího maorského kmene Kaituna, pro něž je čistá voda božským darem a nesmí být ničena. Šlo ovšem také o dodržení Zákona o ochraně vod a půdy z r. 1967, a veřejná kampaň za čistotu jezera nakonec slavila úspěch.

← *Malebné pobřeží poloostrova Coromandel.*

↓ *Americké sekvoje rostou na Novém Zélandu neuvěřitelně rychle – těm na snímku je teprve 100 let.*

Přečištěné odpadní vody změnilly směr a pro jejich vypouštění bylo zvoleno povrchové zavlažování příměstských lesů Whakarewarewa Forests. Mají plochu několika tisíc hektarů a jsou i městskou rekreační zónou se stovkami kilometrů pěších, cyklistických a koňských stezek. A co je důležité, i s celoročně činným informačním střediskem (příkladem i pro české prostředí!), k jehož interpretacím nově přibýlo i využívání odpadních vod.

Na okraji areálu vznikla vyrovnávací nádrž, do níž přečištěné vody přivádí z města 4,5 km dlouhé potrubí. Vlastní zavlažovací systém na 420 hektarech tvoří 13 km dlouhá a 30 metrů široká zóna rozprašovačů, zavlažujících a příznivě ovlivňujících růst asi 25 000 semenáčů a mladých stromů. Významnou roli při tom hraje poměrně propustné a pórovité sopečné podloží o hloubce 1,4–2,4 metrů, v němž probíhá bakteriální proces z dusíkatých sloučenin uvolňující molekulární dusík, který pak uniká do ovzduší. Tyto horizonty mají vysokou retenční a filtrační schopnost – dokáží zadržet množství vláhy a živin, odčerpávaných pak rostoucím lesem, aniž by byly nepříznivě ovlivněny hlubší vrstvy. Mírný vzestup hladiny spodních vod (5–20 cm) provází i rozvoj údolních mokřadů, což má příznivý vliv na populace několika ohrožených rostlinných a živočišných druhů.

Přidejme ještě hrst poznámek o zdejších hospodářských lesích. Ty jsou bez nadsázky intenzivně produkujícími monokulturami (na rozdíl od přirozeného buše), od přelomu 19. a 20. století vysazovanými prakticky jen dvěma původně kalifornskými dřevinami, které tu v podmínkách blízkých oblasti jejich původu optimálně přirůstají.

↑ *Maorský válečný tanec haka zastává také roli svérázného uvítacího ceremoniálu.*

→ *Svatyně domorodých Maorů jsou zdobeny jedinečnými řezbami (shromaždiště v Rotorua-Ohinemutu).*

Je to douglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*) – tvořící na Novém Zélandu 4,5 % výsadeb, a zcela dominantní borovice paprscitá (*Pinus radiata*) se 90 % zastoupením v porostech.

Hospodaří se tu způsobem značně odlišným od našich lesů. Holosečná těžba probíhá na obrovských plochách, kde po odvezení kmenů zůstane zbylá dřevní hmota, tvořící mnohdy metr či dva vysokou nesourodou vrstvu větví, pařezů a štěpin, a usychající podrost stromových kapradin. Do tohoto prostředí se pak sází 700–800 sazenic na hektar a vyrůstající stejnověká kultura zůstane neprůchodná nejspíš až do příští těžby (na houby tu ale nikdo nechodí). Což je překvapivě brzo: rychle rostoucí borovice (tvoří dvoucentime-

trové letokruhy!) je těžena již okolo 14 let stáří, nebo později ve věku 25–28 let, kdy už má na pařezu 60–70 cm v průměru. Tímto způsobem produkují novozélandští lesníci dostatek dřeva k pokrytí vysoké domácí spotřeby (většina zdejších obytných i hospodářských budov má dřevěnou konstrukci) a ještě zbude na vývoz.

Připojme zajímavost: na několika místech Nového Zélandu byly počátkem 20. století vysázeny také

← Největší škůdce chráněné populace ptáka kivi – possum (vačice australská)

kalifornské sekvoje vždyzelené (*Sequoia sempervirens*). Oblast Whakarewarewa Forests u Rotoru, kde jich dodnes zůstalo 6 ha, dostala proto označení Red Woods (Červené lesy) – za pouhé století tu vyrostl les stromových obrů o průměru i přes 2 metry a výšce až 65 m, který je nejen cílem vycházek místních obyvatel, ale postupně se stává atrakcí pro zájezdy třeba japonských turistů...

Possum, veřejný nepřítel č. 1

Zdánlivě až přehnaná se jeví takřka nenávisť vůči pohlednému nočnímu zvířeti velikosti zajíce, ovšem s dlouhým huňatým ocasem a naopak kratšíma ušima, vštěpovaná novozélandské veřejnosti všemi dostupnými prostředky – médií, vývěskami a billboardy, či všemožnými prezentacemi, a jehož rolí v přírodě se zabývá i zdejší parlament. „Kupte si svého possum“ hlásá veřejná kampaň a má na mysli shromažďování

financí na jeho usmrcení, o něž se starají v terénu působící specializované „possum-týmy“. Na rozdíl od utajeně žijícího kivi zná „possum“ naprosto každý, protože bezmála masově hyne pod koly automobilů na silnicích a jeho vyčiněné kočky se prodávají v obchodech. O jakého tvora se jedná?

Vačnatec s českým jménem kusu liščí, neboli vačice australská, anglicky brushtail possum, vědec *Trichosurus vulpecula* (pozor, neplést s americkou vačicí opossum, *Didelphis marsupialis*!) byl asi jako dobře zamýšlený příspěvek k rozvoji obchodu s kožešinami vysazen na Nový Zéland v roce 1837. Na ostrovech se postupně se rozmnožil do té míry, že v lesích, remízích a zahradách komunit podle posledních výzkumů obsadil 91 % plochy území státu a jeho počet je odhadován až na 70 milionů kusů (na jednoho obyvatele tedy připadá asi 20 possumů).

S přemnoženou populací jsou spjata závažná ekologická a hos-

podářská rizika. Především hraje roli přenašeče dobytčí tuberkulózy (a s chovem domácích zvířat stojí a padá novozélandské zemědělství) a predátora na ptačích populacích – padne mu za oběť asi 60 % vajíček a mláďat ohrožených kiviů, symbolu země, a ovšem i dalších druhů. Významně také ohrožuje rozvoj zdejších lesů, neboť v jeho potravě převládají pupeny a mladé listy dřevin. V tomto ohledu jsou statistiky téměř neuvěřitelné. Denní spotřeba jedince je asi 300 g, což u celé populace činí 21 tisíc tun zelené hmoty, tj. 10–15 % produkce (přírůstku) lesních porostů.

Případ kusu liščího lze zařadit k akcím neuvážené introdukce nových druhů do území, kde chybějí jejich přirození nepřátelé, udržující populace v rovnováze s prostředím (učebnicovým příkladem je například vysazení králíka v Austrálii), a vyvolává další rozporné reakce i mezi lidmi. Ne každý je ochoten akceptovat náklady na výzkum a tlumení nežádoucí populace z veřejných rozpočtů, které ročně dosahují až 40 milionů NZD (přes 600 mil. Kč) a část veřejnosti kritizuje i některé metody hubení vačnatců – relativně humánní používání pérových pastí je velmi nákladné a málo účinné, efektivnější je zřejmě kladení otrávených návnad (vajec apod.), což – jako vnášení škodlivin do přírodního prostředí – mnozí odmítají.

Zkrátka – napravit porušenou přírodní rovnováhu není snadné...

Petr Rybář
kalanhk@volny.cz

Vydává:

Královéhradecký kraj
Regiocentrum Nový pivovar
Soukenická 1245
500 03 Hradec Králové

Redakce:

Mgr. Iva Matějková, OŽPZ Krajského
úřadu Královéhradeckého kraje
(imatejkova@kr-kralovehradecky.cz)

Technické zajištění a administrace:

Středisko ekologické výchovy SEVER
– krajský koordinátor EVVO
542 26 Horní Maršov 127
e-mail: sever@ekologickavychova.cz
tel. 499 874 280

**Ekoton je registrován MK ČR
jako periodický tisk
pod č. E 15066**

Redakční rada:

JUDr. Hana Kulichová (SEVER)
Mgr. Jiří Krenčík (OŠ KHK)
Ing. Daniel Bílek (Správa KRNP)
Ing. Josef Brát (OŽPZ KHK)
RNDr. Petr Rybář, výkonný redaktor
Petr Kutáček, grafik

Náklad: 800 ks

Vytištěno na
recyklovaném papíře

Tisk: Rodomax, s. r. o.

Číslo 9/2008. Zdarma.

Neprošlo jazykovou úpravou

**Číslo 10/2008 má uzávěrku 5. května
2008 a vyjde koncem srpna 2008**

Příspěvky do dalších čísel
posílejte na adresu redakce –
imatejkova@kr-kralovehradecky.cz

**EKOTON objednávejte na adrese
střediska SEVER – viz výše**

Zdarma

KONTAKTY/DŮLEŽITÁ SPOJENÍ:

Královéhradecký kraj, odbor životního prostředí a zemědělství (OŽPZ)

Soukenická 1245, 500 03 Hradec Králové
www.kr-kralovehradecky.cz

Pracoviště EVVO v odboru životního prostředí a zemědělství

Mgr. Iva Matějková, tel. 495 817 527, imatejkova@kr-kralovehradecky.cz

Pracoviště EVVO v odboru školství:

Mgr. Jiří Krenčík, tel. 495 817 574, jkrencik@kr-kralovehradecky.cz

Krajský koordinátor EVVO SEVER Horní Maršov nabízí konzultace k pro- jektům a programům EVVO, půjčování materiálů apod.

Pokud potřebujete poradit s vašimi projekty, zapůjčit publikace, videokazety,
pomůcky a jiné materiály k EVVO, můžete se kromě výše uvedených kontaktů
na Krajském úřadu obrátit také na Krajského koordinátora EVVO:

Středisko ekologické výchovy SEVER (Krajský koordinátor EVVO)

www.sever.ekologickavychova.cz

542 26 Horní Maršov 89,
sever@ekologickavychova.cz, tel./fax 499874280,
nebo

Kavčí plácek 121, 500 02 Hradec Králové,
sever-hk@ekologickavychova.cz, tel. 495 580 319,
případně

Úpická 146/18, 541 01 Trutnov
sever-adm@ekologickavychova.cz, tel. 739 203 201

NÁVRATKA – OBJEDNÁVKA BULLETINU EKOTON:

POZOR!!! Ekoton vychází dvakrát ročně a je distribuován zdarma. Další čísla však
dostanou jen ti, kdo si je objednají. Pokud jste si tedy dosud Ekoton neobjednali
a máte o něj zájem, zašlete vyplněnou návratku (nebo její kopii – stačí i e-mailem)
s objednávkou na adresu Středisko ekologické výchovy SEVER, Krajský koordiná-
tor EVVO, 542 26 Horní Maršov 127!!!

Nabídněte Ekoton dalším zájemcům, nakopírujte návratku i pro své přátele. Lze
si vyžádat další výtisky...

Objednávám zasílání bulletinu Ekoton

Jméno: _____

Název organizace: _____

Počet ks _____

Adresa, na kterou si přeji Ekoton zasílat:

Telefon: _____

E-mail: _____

**Momentky ze zákulisí mezinárodní konference
o ekologické výchově v indickém Ahmedababu.**
(Ke článku na straně 35)

Foto Jiří Kulich